ZPRAVODAJ
MINISTERSTVA ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Červen 2002 | Ročník XII | Číslo 6

ČASOPIS SE TISKNE NA RECYKLOVANÉM PAPÍRU

OBSAH

Komentář
Nemusím uhýbat pohledem 1

Aktuality
Poslanci smetli Aarhuskou úmluvu 2
7. seminář o čistší produkci v Praze 3
Zasedání UNITAR v Ženevě 3
Cena zdraví a bezpečného životního prostředí 2001 4
Ministerské návštěvy....5
Rakousko a Česká republika budou spolupracovat v boji proti změně podnebí....6
Poradce ministra průmyslu zpochybňuje slib daný vládou....6
Vleky na Pradědu by se měly přizpůsobit přírodě 7
Motocyklovou šestidenní prohraje příroda 7
Podpora ochrany životního prostředí na ENVI....8
Další dobrovolná dohoda podepsána ve stavebnictví....8
V dubnu začala Hra o Zemi....10

Evropská unie
Co Česko získá přijetím evropských norem na ochranu životního prostředí?....11

Informujeme
Odcizení přírodě a možnosti environmentální výchovy....14
Hluk z leteckého provozu a problémy při jeho posuzování....16
Naše společnost 2002....20
Evropský den bez aut 2002 v České republice....21

Představujeme
Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka v roce 2002 22
Centrum pro hospodaření s odpady 26

Dokument „Mnoho hlasů“ oceněn na Slovensku....28

Ministr životního prostředí Miloš Kužvart *Foto: archiv MŽP*

Nemusím uhýbat pohledem

Jaké byly uplynulé čtyři roky pro mne jako ministra životního prostředí?

Od srpna 1998 do března 2002 předložila vláda Parlamentu celkem 456 návrhů zákonů. Průměr v letech 1995, 96 či 97 byl přitom zhruba 50 zákonů za rok, tedy ani ne poloviční. V oblasti životního prostředí šlo – včetně novel – o čtrnáct zákonů, ale do toho nejsou zahrnuty ty právní úpravy, kde jsme spolupracovali s jinými resorty – např. zákon o ekologickém zemědělství, předkládaný ministerstvem zemědělství. Potvrzením úspěšnosti vyjednávání pracovníků ministerstva i mne samotného je článek, který v dubnu 2002 v novinách publikoval poradce ministra průmyslu a obchodu pan doktor Hanzlíček. V článku označil legislativu přijímanou za poslední tři roky za příliš přísnou a přijímanou pod tlakem zelených aktivit, s tím, že prý v nové sněmovně by se měla tato legislativa příslušným způsobem novelizovat. Myslím, že není objektivnější pohled „z druhého břehu“. Já jsem si naopak často přál, aby přijímané zákony byly ještě přísnější, ale i tak je moje spokojenost v této oblasti velká. Spokojený jsem i s tím, že se kompetence v nakládání s vodami vrací díky zákonu o integrované prevenci a snižování znečištění na MŽP.

Občas se objevují výtky, že jsem se dost často dostával do sporů s dalšími členy vlády. Vysvětlení je ale úplně jednoduché. Jestliže jsem ministrem, který je zodpovědný za prosazování veřejného zájmu, který je dán platnými zákony této země, tak jsem povinen ten veřejný zájem skutečně hájit. Navíc – možná na rozdíl od jiných – se snažím naslouchat názorům veřejnosti. Hodně času jsem strávil na svých výjezdech a vím, že pro sta-

rosty je skutečně důležité jim pomáhat, pomáhat obcím. To, že jsem ve sporu třeba s ministrem Schlingem ohledně povolení motorových člunů na Slapech a Orlíku, je vnímáno uvnitř ČSSD velmi pozitivně. Jako zelená niť se tu totiž táhne jedna věc: hájit veřejný zájem před zájmy některých skupin. K tomu jsem byl ostatně jmenován členem vlády. V těchto sporech někdy vyhraji a někdy ne, ale to je normální běh věcí.

Jinak si myslím, že v situaci člena menšinové vlády, kdy vám na záda dýchá průmyslová a zemědělská lobby, se povedlo prosadit maximum jak v oblasti legislativy, tak i v oblasti koncepcí. Chci zdůraznit, že Státní politika životního prostředí, aktualizovaná minulý rok, naplňuje konečně mou dlouhodobou (ještě v opozici získanou) představu, jak by měl vypadat koncepční dokument – to znamená mít kvalifikovaně stanovené číselné cíle, termíny, zdroje finanční i institucionální. Ve sféře, která se týká oblasti ekologizace průmyslu a zavádění systému řízení EMS podle standardu ISO 14 000 a EMAS, jsme na čele kandidátských zemí – a to není hodnocení mé, takto zaznělo ze strany poslanců Evropského parlamentu na prezentaci environmentální legislativy a průmyslu ČR v Bruselu letos v březnu. V oblasti komunální ekologické infrastruktury se podařilo mimo jiné to, že minulý rok byla dokončena čistírna odpadních vod pro poslední město nad 10 000 obyvatel. V mezinárodní oblasti bych chtěl uvést jen dva momenty: meziroční nárůst zahraniční rozvojové pomoci mezi lety 1999 a 2000 dosáhl 25 % – šlo o projekty v Makedonii, Mongolsku, Nikaragui. A v oblasti čistší produkce jsme byli označeni náměstkem generálního tajemníka OSN prof. Klausem Toepferem za vedoucí zemi (leading country) v oblasti projektů čistší produkce. Jsme zde zemí, která vyváží své experty do států jako je Chorvatsko, Moldávie, Makedonie atd.

Jako Česká republika jsme ze posledních 12 let udělali obrovský skok. A pro mne jako člena vlády je důležité, že počet občanů, kteří jsou spokojeni s tím, jak se stát stará o ochranu životního prostředí, rok od roku stoupá – zde ostatně vidíte popření teze, že trh ochrání přírodu nejlépe. Byl přijat velmi kvalitní horizontální zákon o integrované prevenci a omezování znečištění, podařilo se ustát útoky proti zákonu na ochranu přírody a krajiny i pokusy udělat ze Státního fondu životního prostředí zdroj financí na monitorování šílených krav (o tom jednala vláda dokonce třikrát). S naplněním našeho volebního programu jsem tedy spokojen. A co se týká budoucnosti? Předseda ČSSD Špidla se vyjádřil, že by bylo vhodné „ozelenit" ČSSD – myslím, že by bylo vhodné ozeleňovat, ostatně zeleně není nikdy dost.

Za největší neúspěch považuji naopak záležitosti kolem energetické politiky. Ta totiž není taková, jak bych si ji představoval – měla by klást větší důraz na úspory energií a využití obnovitelných zdrojů energie. Ale tím, že se podařilo uchovat SFŽP a že se díky novému zákonu o vodách zvýšily jeho příjmy, dává SFŽP do obnovitelných zdrojů energie ročně 700 – 800 mil. Kč. To je sice suplování státního rozpočtu a dovedl bych si představit větší podporu, ale zanedbatelná suma to není.

Udělali jsme i několik slušných kroků směrem k udržitelnému rozvoji. Již v dubnu 1999 na základě nařízení vlády jsem uzavřel Dobrovolnou dohodu o sběru a třídění plastových obalů a bez koruny dotace ze státního rozpočtu mají tři čtvrtiny občanů naší země možnost třídit odpady. Mezi roky 1999 a 2000 podle monitoringu Hydrometeorologického ústavu a Výzkumného ústavu vodohospodářského došlo ke snížení emisí olova do všech složek životního prostředí o 11 %. I nadále se zlepšuje strav životního prostředí, do českých řek se vracejí bobři, raci a další živočichové, a to je také doklad úspěchu. Na Šumavě nyní ČIŽP potvrdila informace Správy Šumavského národního parku – data ukazují, že rozhodnutí o diferencovaných zásazích v 1. zónách ŠUNAP bylo správné. Kdybych před několika lety populisticky vyhověl těm, kteří chtěli, abych pokračoval v tradici mých předchůdců, nic s kůrovcem nedělal a sám se tvářil jako mrtvý brouk, dnes by na Šumavě byly napadené další tisíce hektarů a určitě bych se měl za co stydět.

Shrnuto a podtrhnuto: nemusím před nikým uhýbat pohledem.

RNDr. Miloš Kužvart,
ministr životního prostředí ČR

Poslanci smetli Aarhuskou úmluvu

Ve středu 24. dubna neočekávaně smetli poslanci Aarhuskou úmluvu poté, co jeden z poslanců KSČM vystoupil s návrhem na stažení Aarhuské úmluvy z jednání. Tento návrh byl přijat, protože pro něj hlasovali poslanci ODS, KSČM a Unie svobody. Proti byli hlavně členové ČSSD a řada poslanců KDU-ČSL. Návrh na stažení byl přijat s tím, že tato Úmluva nebyla projednána ve výborech.

Aarhuskou úmluvu o přístupu veřejnosti k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí vláda odsouhlasila již na podzim minulého roku. 1. listopadu 2001 prošla v Poslanecké sněmovně prvním čtením a postoupila k dalšímu projednání v zahraničním výboru a ve výboru pro veřejnou správu a životní prostředí. 14. listopadu 2001 byla projednána na 49. schůzi zahraničního výboru, projednávání bylo ale přerušeno bez udání data dalšího jednání. 9. ledna 2002 byla projednávána na schůzi výboru pro životní prostředí. Toto projednávání bylo přerušeno do 20. února, kdy byla opět projednávána na 51. schůzi zahraničního výboru. Znovu bylo projednávání přerušeno. Na žádnou další schůzi výboru pro životní prostředí již tato úmluva nebyla zařazena. *„Je to políček účasti veřejnosti na rozhodování o přístupu k informacím o životním prostředí a velmi nepříjemný signál ven,"* hodnotí celou kauzu ministr Kužvart. Je prakticky jisté, že Aarhuská úmluva již nebude na jednání této Poslanecké sněmovny zařazena. ***Pla***

7. seminář o čistší produkci v Praze

Ve dnech 28. – 30. dubna 2002 se v České republice v pražském Kongresovém centru konal 7. seminář UNEP na nejvyšší úrovni o čistší produkci. Zúčastnilo se ho na 370 odborníků z 85 zemí celého světa.

Zahájení semináře proběhlo 28. dubna v 18.00 hodin v Kongresovém centru za účasti náměstka generálního tajemníka OSN a ředitele UNEP dr. Klause Toepfera a ministra životního prostředí RNDr. Miloše Kužvarta.

Čistší produkce (Cleaner Production – CP) je stálá aplikace integrované prevenční strategie v ochraně životního prostředí, zaměřená na procesy, výrobky a služby, s cílem zvýšit jejich efektivnost a omezit rizika pro člověka i pro životní prostředí. U výrobních procesů zahrnuje čistší produkce efektivnější využívání surovin a energií, vyloučení nebo omezení toxických a nebezpečných materiálů i prevenci vzniku odpadů a znečištění u zdroje. U produktů (výrobků a služeb) se strategie čistší produkce zaměřuje na snížení negativních vlivů na životní prostředí, a to v rámci jejich celého životního cyklu, od návrhu výrobku až po jeho využití po ukončení jeho životnosti (definice UNEP).

Setkání na téma Čistší produkce probíhají ve dvouletých intervalech. Mapují změny, sledují a hodnotí nové postupy a vytvářejí směry budoucích aktivit. První seminář se konal v roce 1990 v britském Canterbury, v roce 1992 následoval seminář v Paříži, v roce 1994 ve Varšavě, v roce 1996 v britském Oxfordu, v roce 1998 v korejském Phoenix Parku a dosud poslední v roce 2000 v kanadském Montrealu.

Setkání v Praze bylo jednou z přípravných akcí před podzimním zasedáním v jihoafrickém Johannesburgu, které se bude konat pod názvem Rio+10 ve dnech 26. srpna až 4. září.

Závazek používat a propagovat preventivní strategii čistší produkce (CP) specifikuje mezinárodní deklarace. Jejím cílem je podpořit stávající a iniciovat nové aktivity v této oblasti. Signatáři deklarace mohou být ředitelé podniků a představitelé vládních i nevládních organizací, kteří chtějí dobrovolně zveřejňovat výsledky své organizace při naplňování tohoto dokumentu. Deklaraci připravil Program Organizace spojených národů pro životní prostředí (UNEP) a byla přijata 28. září 1998 v korejském Phoenix Parku.

Základem tohoto dokumentu je myšlenka, že snahy o ochranu životního prostředí v globálním měřítku musí zahrnovat přijetí dokonalejších postupů výroby a spotřeby. Deklarace nabízí čistší produkci jako strategický přístup, s jehož pomocí může lidstvo dosáhnout udržitelného rozvoje. Cílem je tedy oslovit subjekty, které mohou ovlivnit vývoj, podporu a realizaci vhodných opatření nebo formulovat závazky, k nimž se mohou přihlásit představitelé podniků, státních i nevládních organizací.

Česká republika se podpisem deklarace v březnu 1999 přihlásila k celosvětovému programu čistší produkce a vláda podpořila naše závazky v usnesení ze dne 9. února 2000. **„Národní program čistší produkce“** vychází z přesvědčení, že změnou přístupu podniků, státní správy, samosprávy i veřejnosti k volbě opatření, která omezují vznik odpadů a znečištění, je zavedení nových technologií a výrobních postupů. Ty s sebou zároveň přinášejí i vyšší využití vstupních surovin a energií, optimální náklady na investice a na nakládání s odpady a znečištěním. Hlavní úlohou státu při realizaci „Národního programu čistší produkce“ je vytváření podmínek, za kterých by bylo pro podnikovou i veřejnou sféru možné a výhodné uplatňovat strategii čistší produkce prostřednictvím projektů a programů čistší produkce.

Finanční podporu projektům čistší produkce v rámci vyhlášeného **„Programu nejlepších dostupných technik (BAT)“** pro podnikatelské subjekty formou půjčky poskytuje Státní fond životního prostředí ČR. Dosud byly podpořeny projekty sumou v celkové výši 108 086 000,– Kč.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

(Zpravodaj MŽP věnoval čistší produkci obsáhlou přílohu v čísle 5/2002. Výsledky a závěry z CP7 uvedeme v příštím čísle – pozn. red.)

Zasedání UNITAR v Ženevě

Ve dnech **1. – 2. května 2002 se ministr životního prostředí Miloš Kužvart zúčastnil 40. zasedání Správní rady UNITAR** (Institut OSN pro vzdělávání a výzkum) **v Ženevě.** Při této příležitosti ministr Kužvart vykonal zdvořilostní návštěvu u nově jmenované výkonné tajemnice EHK OSN (Evropská hospodářská komise OSN) Brigity Schmögnerové.

UNITAR je orgánem OSN, jehož posláním je zvyšovat efektivitu fungování systému OSN pomocí výcviku, školení a výzkumu tak, aby bylo dosaženo hlavních cílů OSN, zejména hospodářského a sociálního rozvoje.

Řídícím orgánem UNITAR je Správní rada, která se schází alespoň jednou ročně a formuluje principy a politiku Institutu, jedná o pracovní náplni a rozpočtu a vydává doporučení sloužící pro efektivní fungování Institutu.

Ministr životního prostředí Miloš Kužvart byl jmenován členem Správní rady UNITAR pro období 1. leden 2001 – 31. prosinec 2003.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP).

Cena zdraví a bezpečného životního prostředí 2001

BUSINESS LEADERS FORUM

V úterý 16. dubna 2002 v Hotelu Palace v Praze byly již pojedenácté vyhlášeny výsledky soutěže „Cena zdraví a bezpečného životního prostředí 2001", kterou organizuje asociace českých a mezinárodních společností Business Leaders Forum. Cenu každoročně obdrží společnost, jejíž činnost vede k nejlepšímu měřitelnému zlepšení životního prostředí, zdraví zaměstnanců či obyvatel v okolí působiště firmy. Nad letošním ročníkem soutěže převzal záštitu ministr životního prostředí Miloš Kužvart, který společně s britskou velvyslankyní Anne Pringle předal toto prestižní ocenění celkem třem organizacím. Vítězem se stala společnost Tesla Sezam, a.s., z Rožnova pod Radhoštěm; zvláštní ocenění za své projekty obdržely Městský úřad Holešov a Diakonie Broumov.

Vítězný projekt

Vítězem 11. ročníku „Ceny zdraví a bezpečného životního prostředí" se stala společnost **Tesla Sezam, a.s.,** z Rožnova pod Radhoštěm za projekt *„Snižování emisí do ovzduší",* ve kterém firma z vlastní iniciativy, bez legislativního tlaku prakticky eliminuje zatížení okolní obydlené zóny organickými těkavými látkami.

Realizací jednotlivých akcí, které nejen odstraňují znečištění a jeho následky, ale především výrazně snižující dopady na životní prostředí, demonstruje podnik trvalý zájem a snahu o udržitelný rozvoj. Náročné technologické postupy a používání nebezpečných látek vyžadují komplexní přístup, v jehož rámci zavedla Tesla Sezam certifikovaný systém řízení ochrany životního prostředí ISO 14 001. Současně je koordinátorem činností havarijní připravenosti i pro ostatní firmy, které v průmyslovém areálu podnikají.

»Projekt Tesly Sezam dosáhl velmi výrazného snížení (více než o dva řády velikosti) zátěže životního prostředí významnými škodlivými emisemi těkavých organických látek. Koncentrace v odpadních plynech byly již před realizací projektu pod mezí zákonných limitů, nyní jsou ještě více než stokrát nižší. Tesla dokazuje, že moderní průmyslové podniky mohou velmi dobře fungovat v těsné blízkosti nebo spíše přímo ve městě, aniž by jeho obyvatele obtěžovaly nebo dokonce ohrožovaly.«

Bedřich Moldan, předseda poroty,
Centrum pro otázky životního prostředí UK

Zvláštní cena v oblasti veřejné správy

Zvláštní cena v oblasti veřejné správy byla udělena **Městskému úřadu v Holešově** za projekt *„Informační, vyrozumívací a varovací systém obyvatelstva."* Město Holešov zavádí systém, který svojí komplexností, propojením s jinými složkami státní správy i způsobem financování velkou měrou přispívá k ochraně obyvatel před průmyslovými haváriemi.

Informační a varovací systém je navržen tak, aby mohl naprosto spolehlivě pracovat i v situaci, kdy by město postihla jakákoliv vážná přírodní katastrofa (například povodeň) nebo průmyslová havárie. Jistě si přejeme, aby se něco takového nestalo, ale vyloučit to nemůžeme. Doufejme, že systém bude v provozu jen zkušebně. Ocenění předal Ing. Jiří Študent, výkonný ředitel Českého ekologického manažerského centra (CEMC).

Zvláštní ocenění pro neziskový sektor

Zvláštní ocenění směřuje do občanského sdružení **Diakonie Broumov** za příspěvek *„Ekologické zpracování domovního odpadu".* Sdružení vedle svojí rozsáhlé humanitární činnosti příkladně přispívá k získávání občanů k zodpovědnosti za spoluvytváření životního prostředí v místě svého bydlení. Projekt je poněkud jiného charakteru než většina ostatních. Nesází na oslnivá technická řešení, je založen na vstřícnosti, důvěře a drobné, ale systematické a celkovým rozsahem značné práci: oslovuje občany i instituce, spoléhá na jejich pochopení, zájem i smysl pro ekologické i etické chování. Cenu předal pan Robert D. Anderson, ředitel společnosti 3M Česko.

»Sociální odpovědnost a snaha začít u sebe a ovlivňovat aktivně prostředí ve svém okolí je základem činnosti občanského sdružení Diakonie Broumov. Rostoucí zájem o životní prostředí vedl sdružení k vytvoření programu Celorepublikové banky použitých oděvů, hraček, školních potřeb a jiných materiálů vhodných pro další užití pro humanitární účely, který velmi nápaditě využívá synergii s ochranou prostředí a nabízí separaci a zpracování druhu odpadu, který jinak zůstává nevyužit.«

František Dobeš, člen poroty, ABB s.r.o.

Nominace projektů do Evropské ceny

Soutěž o „Cenu zdraví a bezpečného životního prostředí" poskytuje českým subjektům možnost porovnávat svoje přístupy s okolím včetně dalších kandidátských zemí.

»Je velkým oceněním pro české Business Leaders Forum, že jeho Cena zdraví a bezpečného životního prostředí je od letošního roku partnerem soutěže „European Awards for The Environment", pořádané Evropskou unií. Nejlepší projekty, účastnící se Ceny zdraví a bezpečného životního prostředí, budou jednou za dva roky nominovány do evropské ceny.«

Tomáš Nejedlo, výkonný ředitel,
Business Leaders Forum

V letošním roce porota nominovala tyto projekty:

v kategorii „Management"

- Comax, spol. s r. o. – Certifikace ČSN EN ISO 14 001
- Nová Huť, a.s. – Nízkotermická desorpce zaolejovaných okují a kalů
- Tesla Sezam, a.s. – Snižování emisí do ovzduší

v kategorii „Produkt“

- ČEZ, a.s., Elektrárna Chvaletice – Rekultivace území Chvaleticka

v kategorii „Proces (Technologie)“

- Linde Technoplyn a.s. – Rekonstrukce acetonového hospodářství

Vyhlášení evropské ceny proběhne v říjnu 2002 ve Španělsku.

Hodnocení projektů

Projekty hodnotila nezávislá porota v čele s profesorem Bedřichem Moldanem z Centra pro otázky životního prostředí UK. Dalšími nezávislými porotci byli Roman Vyhnánek (Regionální ekologické centrum), František Dobeš (ABB), Pavel Policar (Utilities & Infrastructure) a Vladimír Machek. Všechny projekty jsou bodově hodnoceny podle kritérií různé váhy, které se snaží postihnout komplexnost a šíři záběru, originalitu, dobrovolnost, přínos a finanční rozsah projektu. Díky tomu je možné objektivně srovnat i velmi rozdílné projekty.

„Ve srovnání s předchozími ročníky měla letos porota výrazně obtížnější úlohu. S nepatrnými výjimkami by si totiž všechny přihlášené projekty zasloužily ocenění,“ řekl předseda poroty Prof. Bedřich Moldan. Ocenil, že projekty přinášely konkrétní měřitelné výsledky, byly provedeny z vlastní iniciativy, často s nemalými finančními náklady, i že znamenaly výrazný zisk pro životní prostředí.

O vysokém stupni zralosti celého procesu svědčí zejména to, že jen velmi malá část projektů neprošla do závěrečného kola hodnocení pro nějaký závažnější nedostatek: konečný „shortlist“ se od celého seznamu přihlášených téměř nelišil. *„Porota se musela velice striktně držet svých osmi či devíti kritérií, a ve výsledném bodování byly nakonec minimální rozdíly,“* poznamenal prof. Moldan.

Dosavadní vítězové

Od prvního ročníku bylo do soutěže přihlášeno celkem 234 projektů. Finanční náklady na jejich realizaci překročily částku **19 miliard Kč.** První cena byla udělena společnostem Komtesa Kutná Hora, Třinecké železárny, Fiomo Praha, Synthesia Pardubice, Vítkovice, Barum Continental Otrokovice, Kovohutě Příbram, Česká rafinérská, Elektrárny Opatovice a Komutex. Zvláštní ocenění obdržely ZŠ Molákova, Škola Mesit, Karviná 2000, Městský úřad Frýdlant nad Ostravicí a Veskom spolu s Obecním úřadem Borová Lada.

Díky realizaci přihlášených projektů došlo od roku 1992 ke snížení odpadních látek různého druhu přibližně o 1 800 000 tun, tj. množství, kterým by se naplnil vlak o 6 427 vagónech, což představuje délku 65 kilometrů!

Business Leaders Forum

„Cena zdraví a bezpečného životního prostředí“ je tradičním projektem Business Leaders Fora. Business Leaders Forum je zájmové sdružení českých a mezinárodních firem, které svým příkladem usilují o rozvoj zdravého podnikatelského prostředí v České republice. Úzce spolupracuje s partnerskou organizací The Prince of Wales International Business Leaders Forum. Svojí činností Business Leaders Forum podporuje partnerství a spolupráci napříč sektory. Klíčovými oblastmi jsou životní prostředí, vzdělávání a sociální sféra.

(z tiskových informací Business Leaders Fora)

Ministerské návštěvy

Dne 8. dubna 2002 navštívil ministr životního prostředí **Miloš Kužvart** s delegací **Varšavu** na pozvání polského ministra životního prostředí Stanisława Żelichowského.

V rámci své návštěvy se ministr Kužvart zúčastnil ***Třetího zasedání česko-polské smíšené komise pro otázky spolupráce v oblasti ochrany životního prostředí.*** Na závěr svého jednání podepsali oba ministři Protokol o další spolupráci obou zemí v oblasti ochrany životního prostředí, který obsahuje mimo jiné zkušenosti obou zemí v oblasti integrace s Evropskou unií, reflektuje spolupráci při ochraně hraničních vod a předkládá vypracování nového plánu spolupráce na léta 2002 – 2003 v jednotlivých složkách ochrany životního prostředí. Oba ministři zároveň ocenili dosavadní spolupráci České a Polské republiky v oblasti ochrany přírody, vyzdvihli spolupráci mezi inspekcemi životního prostředí a realizaci mnohostranného projektu Carpathian Geodata.

V nejbližším období vidí obě země jako svou prioritu přeshraniční spolupráci v oblasti ochrany ovzduší a vod spojenou s výměnou datových souborů. Obě strany potvrdily svůj zvýšený zájem o přeshraniční posuzování vlivů na životní prostředí u velkých staveb.

V otázce využití vrcholových partií Sněžky se obě delegace shodly na maximálně šetrném způsobu využití této dominanty Krkonošského národního parku a na společné ochraně vrcholových partií. Pokud jde o názor české strany, vědecká rada KRNAP zásadně nedoporučuje vybudování nové lanovky na Sněžku a tyto argumenty převzal i člen vědecké rady zastupující zde polskou stranu.

Ve dnech 12. – 14. dubna 2002 navštívil Českou republiku ministr životního prostředí a územního plánování **Chorvatské republiky Božo Kovačević**. Hlavním cílem jeho návštěvy byla výměna zkušeností v procesu přípravy na vstup do EU, zákonodárství v oblasti životního prostředí, péče o národní parky a možnosti společných projektů v uvedených oblastech. ***(z materiálů tiskového oddělení MŽP)***

Rakousko a Česká republika budou spolupracovat v boji proti změně podnebí

Česká republika a Rakousko chtějí ještě těsněji spolupracovat v boji proti změně podnebí. **Memorandum** o tom podepsali ministři životního prostředí obou států **Miloš Kužvart** a **Wilhelm Molterer** 4. dubna 2002 ve Vídni. Spolupráce se zaměří především na „společné realizace“, jak jsou stanoveny v Kjótském protokolu. Tento mechanismus předpokládá, že jeden stát může podporovat projekty, které omezují emise plynů působících skleníkový jev, v jiném státě.

Česká republika ratifikovala Kjótský protokol již v roce 2001, rakouský parlament schválil ratifikaci dne 21. března 2002. Memorandum představuje významný krok k uskutečnění Kjótského protokolu. Prioritními oblastmi pro spolupráci budou využití obnovitelných zdrojů energie, zlepšování energetické účinnosti, jakož i rekultivační opatření a využití energie ze skládek odpadů.

„Společná realizace“ tak, jak je definována v Kjótském protokolu, zabezpečuje realizaci společných projektů na ochranu podnebí investora a hostitelské země, které povedou k omezení emisí plynů působících skleníkový jev v hostitelské zemi. Za investice do projektů na omezení emisí v České republice může Rakousko získat poukázky na objem emisí, které si může započíst do svého cílového objemu emisí stanoveného v Kjótském protokolu. Rakousko musí do období 2008 – 12 snížit své emise plynů působících skleníkový jev o 13 procent ve srovnání s obdobím 1990/1995. Cílová hodnota snížení emisí České republiky určená Kjótským protokolem je minus 8 procent.

Jak pro Rakousko, tak pro Českou republiku je dubnové memorandum první dvoustrannou dohodou svého druhu. Rakouský program „společné realizace“ a „Mechanismus čistého rozvoje“ (projekty na ochranu podnebí s rozvojovými zeměmi) se v současné době rozpracovávají v rámci národní strategie na ochranu podnebí a jsou zamýšleny jako doplněk k domácím opatřením na ochranu podnebí. V České republice je rovněž rozpracováván první soubor směrnic pro projekty společné realizace. Takovéto projekty usnadňují omezování plynů působících skleníkový jev s účelně vyloženými náklady ve státech, kde je značný potenciál pro omezování emisí, ale kde chybějí nezbytné investiční prostředky.

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

Poradce ministra průmyslu zpochybňuje slib daný vládou

Sdružení Ochrana fauny ČR odmítá názor Jiřího Hanzlíčka, poradce ministra průmyslu pro ekologii, že závazek vlády zabezpečit do deseti let sloupy elektrického vedení proti úrazům ptáků je nerealizovatelný. *„Nejde o nic jiného, než o snahu vycouvat ze závazku, který odhlasovalo na zasedání vlády 11. března 2002 všech šestnáct přítomných ministrů,“* řekl Pavel Křížek, předseda Ochrany fauny ČR.

Poradce ministra průmyslu pro ekologii Jiří Hanzlíček zpochybnil ve svém prohlášení pro ČTK ze dne 21. března, že by vláda rozhodla o zabezpečení všech 750 000 sloupů ve lhůtě do deseti let. Uvádí, že by bylo nutné zabezpečit denně 200 sloupů, což přesahuje možnosti energetických podniků. Navrhuje tedy, že by zabezpečeny byly pouze nově stavěné a obnovované linky elektrického vedení.

„Takové řešení je nepřijatelné,“ řekl Pavel Křížek z Ochrany fauny ČR. *„Hlavní problém představují právě stávající sloupy. Ty je nutné co nejrychleji zabezpečit, protože na nich ročně uhoří desetitisíce ptáků. Obnovované vedení představuje jen malé procento celé soustavy a jeho zabezpečení problém neřeší.“*

Zabezpečení jednoho sloupu plastovými nástavci trvá zhruba čtvrt hodiny. Je tedy personálně, finančně i časově reálné, aby každý z osmi energetických podniků zabezpečil denně zhruba třicet sloupů. To je dvě stě čtyřicet sloupů denně. I v případě, že by se dnešnímu managementu toto tempo zdálo příliš náročné, nemůže to být důvod, proč na celý program rezignovat.

„Není přece možné, aby poradce jednoho z ministrů zpochybňoval nebo dokonce zvrátil již zveřejněné rozhodnutí vlády, pro které hlasovali bez výjimky všichni přítomní ministři,“ uvedl Pavel Křížek.

Ochrana fauny ČR je organizace zabývající se ochranou volně žijících zvířat v České republice. Pavel Křížek provozuje záchrannou stanici pro handicapovaná zvířata ve Voticích. Ochrana fauny ČR vede již několik let intenzivní kampaň za zabezpečení sloupů elektrického vedení.

Součástí této kampaně byla i několikaměsíční (červen – září 2001) výstava v Národním muzeu nazvaná **Světlo pro Prahu.** Provokativní a šokující expozice obrátila veřejnou pozornost k tomuto problému a přiměla nakonec ministerstvo životního prostředí, aby prosadilo zabezpečení sloupů jako jednu z privatizačních podmínek pro nové nabyvatele státních podílů v energetických podnicích.

Ochrana fauny ČR dosáhla ve spolupráci s ministerstvem životního prostředí a ministrem Milošem Kužvartem také toho, že závazek řešit tento závažný problém přijali na setkání v Olomouci v srpnu 2001 i všichni ministři životního prostředí vlád Visegrádské čtyřky.

(tisková zpráva sdružení „Ochrana fauny ČR“)

Vleky na Pradědu by se měly přizpůsobit přírodě

Společnost TNS Factum, s.r.o., provedla pro Správu chráněných krajinných oblastí ČR výzkum veřejného mínění na téma provozu lyžařských vleků v národní přírodní rezervaci na Pradědu v Jeseníkách. Z výsledků výzkumu vyplývá, že **dvě třetiny obyvatel ČR (65,7 %) se domnívají, že provoz vleků na Pradědu by se měl přizpůsobit pravidlům ochrany tamní přírodní rezervace, i kdyby to znamenalo zkrácení vleků, případně jejich zrušení.** Pouze každý šestý občan ČR (16,6 %) zastává názor, že provoz vleků by měl dostat přednost, i kdyby to znamenalo zmenšení přírodní rezervace nebo její poškození. Necelá pětina populace ČR (17,6 %) nemá na zkoumanou problematiku vyhraněný názor.

Rozložení odpovědí se v jednotlivých standardně porovnávaných sociodemografických skupinách příliš neliší. Pro omezení provozu vleků jsou více lidé s vysokoškolským vzděláním (75,8 %) a s nejvyšším sociálním statusem (76,6 %). K zachování provozu vleků se poněkud více kloní muži (21,3 %) než ženy (12,2 %), a dále studenti a učni (23,3 %). Pro zachování provozu je též významně více obyvatel Moravskoslezského kraje (26,1 %). Lze se domnívat, že zde svou úlohu hrají ekonomické zájmy a obava ze ztráty atraktivity kraje pro cestovní ruch.

(ze zprávy TNS Factum vybrala Pla)

Motocyklovou šestidenní prohraje příroda

Kampaň s názvem „Motocyklovou šestidenní prohraje příroda“ zahájili koncem února za podpory desítek dalších nevládních organizací členové sdružení Děti Země. Zástupci ekologických a dalších občanských sdružení se spojili proti pořádání velmi kontroverzního sportovního podniku – Mezinárodní motocyklové šestidenní soutěže Enduro 2002 na Liberecku a Jablonecku.

Ekologové tvrdí, že Liberecký kraj je díky mnohým cenným územím a lokalitám k provozování motocyklového sportu ve volné přírodě nevhodný. Chtějí proto zamezit škodám, ke kterým by díky rozsahu a charakteru akce muselo zákonitě dojít. Ke vzniklé **Deklaraci na ochranu přírodních hodnot Libereckého kraje** se již během prvního měsíce připojilo téměř 100 organizací nejen z České republiky, ale i řada zahraničních.

Mezinárodní šestidenní motocyklová soutěž **Enduro 2002** by měla proběhnout na území Libereckého kraje, zejména na Jablonecku a Liberecku, letos v září. Podle představ organizátora, jímž je společnost ISDE Jablonec nad Nisou 2002, s.r.o., by se jí mělo zúčastnit 500 závodníků. Celková délka trati je 1500 km, denně jezdci ujedou 300 km. Tratě budou vedeny zhruba z poloviny v terénu mimo pozemní komunikace. Závodu by mělo přihlížet až 40 000 diváků.

Vzhledem k charakteru regionu s množstvím významných chráněných území (mimo jiné národní park a tři chráněné krajinné oblasti) jsou již tato čísla velmi varující a možnost uspořádání šestidenní za současného respektování požadavků ochrany přírody obtížně představitelná. Přinejmenším rozporuplný je také přístup pořadatelů, kteří teprve nyní začínají jednat s dotčenými orgány státní správy. Mezinárodní motocyklová federace (FIM) přitom o pořadatelství tohoto sportovního podniku rozhoduje vždy s dvouletým předstihem. Organizátoři tedy vůbec nevyužili času, který měli k dispozici, k jednání s orgány ochrany přírody (např. okresní referáty životního prostředí s akcí nesouhlasí), ale ani s obcemi či se správou lesů, která s akcí rovněž nesouhlasí. Ani většina dotčených vlastníků pozemků dosud o připravovaném záměru nic neví.

Motocyklový sport je jedním z nejvýraznějších problémů chráněných území Libereckého kraje v posledních letech. Vedle jednotlivých „černých“ jezdců, kteří se nerozpakují jezdit i po zvlášť cenných lokalitách v CHKO, zde existují i velice špatné zkušenosti s motocyklovými soutěžemi. Dodnes například nebyla uhrazena půlmilionová pokuta za škody způsobené při závodu Enduro v roce 2000, kdy trasa vedla přes Ještědský hřeben.

„Pořádání Šestidenní v území navrženém pořadateli považujeme za natolik nereálné a nesmyslné, že jediným možným cílem našeho snažení je zabránit jejímu konání. Věříme, že o tomtéž se nám podaří přesvědčit i orgány ochrany přírody a že pořádání Šestidenní nebude nakonec povoleno,“ prohlašuje předsedkyně Dětí Země Simona Jašová.

I **ministr životního prostředí Miloš Kužvart** projevuje pramalé nadšení. *„Můj postoj je zásadně negativní,“* říká. *„Tato soutěž je jednorázová, není zde souhlas obcí ani správy lesů a navíc takové akce vedou ke zvýšenému zájmu o nelegální využívání lesních porostů, a to nejen během šesti dnů vlastního trvání soutěže, ale i předtím a potom. V oblasti, kde jsou tři chráněné krajinné oblasti, nemá taková akce co dělat. Tato soutěž by měla logiku a byla by zcela bezproblémová např. na výsypkách severočeských dolů, ale pro jezdce je z nějakého důvodu atraktivnější projíždět krajinou porostlou vegetací. Navíc není pravda, že by se tato věc projednávala na zasedání vlády, je to záležitost soukromého zájmu nějaké s.r.o.“,* tvrdí ministr.

Záštitu nad akcí převzalo město Jablonec nad Nisou, ale postoj Libereckého kraje je velmi zdrženlivý. Zajímavé je i to, že automotoklub v Malé Skále, který Šestidenní tolik prosazuje, se staví zásadně proti rozšíření CHKO Český ráj, protože by došlo k omezení těchto aktivit. Snaží se i přesvědčovat obce, že rozšíření pro ně bude znamenat stagnaci.

Pla

Podpora ochrany životního prostředí na ENVI

Cílem účasti Státního fondu životního prostředí ČR na **ENVIkongresu** a jeho doprovodné mezinárodní výstavě, které se konaly v Brně ve dnech **23. – 27. dubna 2002** na brněnském Výstavišti, bylo seznámit odbornou i laickou veřejnost s činností Fondu a s 57 programy a podprogramy na podporu ochrany a zkvalitňování životního prostředí ve všech jeho složkách – ochrana vod, ochrana ovzduší, ochrana přírody, krajiny a půdy, nakládání s odpady, technologie a výroba a v neposlední řadě též využívání obnovitelných zdrojů.

Grafická podoba stánku SFŽP použitými materiály a výzdobou evokovala přírodní prostředí. Návštěvníkům na stánku podávali informace specialisté z odborných útvarů SFŽP, včetně informací o hodnocení projektů a finančním hodnocení podávaných žádostí o podporu a také informací o činnosti SFŽP jako Implementační agentury pro program Evropské unie pro životní prostředí ISPA. K dispozici byly též informační a propagační materiály. Jednotlivá témata doprovodného programu stánku SFŽP na výstavě ENVI byla v souladu s denními aktuálními tématy ENVIkongresu, kde v den zahájení 23. 4. 2002 vystoupila s přednáškou na téma Využití SFŽP k podpoře implementace směrnice IPPC (o integrované prevenci a omezování znečištění) ředitelka SFŽP Ing. Radka Bučilová.

V roce 2001 uvolnil SFŽP na akce a projekty na ochranu životního prostředí přes 3,70 miliard korun, z toho formou půjček poskytl více než 1,02 miliardy korun. Rozhodující podíl činily výdaje na realizaci akcí k ochraně vod (43,4 %) a výdaje na akce ve složce ochrana ovzduší včetně freonů (celkem 42,0 %).

Nejvíce žádostí o podporu bylo v loňském roce na Fondu evidováno ve vztahu k investičním projektům na využívání obnovitelných zdrojů energie, a to celkem 1218 žádostí z celkového počtu 1990 s požadovanou podporou přes 6 662 670 korun. Nejvíce žádostí SFŽP obdržel ze Středočeského kraje – 320 žádostí, nejnižší počet z kraje Karlovarského – 31 žádost. Největší objem finančních prostředků na akce neinvestičního charakteru směřoval do složky ochrana přírody a krajiny. Městům a obcím byly poskytnuty finanční prostředky ze SFŽP v celkové výši přes 2, 91 miliardy Kč, což představuje více než 78,7 % výdajů.

Příjmy SFŽP za rok 2001, které plynou například z úplat za vypouštění odpadních vod do vod povrchových, z poplatků za vypouštění škodlivých látek do ovzduší, z poplatků podle zákona o odpadech, z odvodů za trvalé i dočasné odnětí půdy ze zemědělského a lesního půdního fondu, z pokut uložených orgány správce SFŽP a Českou inspekcí životního prostředí a také ze splátek půjček, **dosáhly částky 3,24 miliard Kč.**

(tisková zpráva SFŽP)

Další dobrovolná dohoda podepsána ve stavebnictví

Dne 18. dubna 2002 byla podepsána další dobrovolná dohoda: Dohoda o spolupráci mezi MŽP, zástupci Svazu podnikatelů ve stavebnictví a sdružením Stavíme ekologicky.

Tato dohoda znamená další posun v chápání environmentálních otázek života společnosti na prahu třetího tisíciletí. Je výsledkem nového přístupu progresivně uvažujících managementů podniků, kdy programová ochrana životního prostředí přestává být chápána jako nadstandard, ale stává se součástí běžné praxe. Naplňování tezí udržitelného rozvoje není dnes již záležitostí úzce zaměřené a informované skupiny ochránců životního prostředí, ale postupně se stává společným zájmem všech rozumně a perspektivně uvažujících lidí.

Stavebnictví bylo a je v každé společnosti významným oborem. Na českém trhu existuje dnes minimálně 16 významných firem, které zaměstnávají mezi 25 000 a 30 000 zaměstnanci a mnoha dalším poskytují práci v návazných činnostech. A protože více než polovina těchto firem jsou členy sdružení, je to důkazem toho, že myslí ochranu životního prostředí vážně.

Stavebnictví se na zlepšování životního prostředí podílelo neustále – především jako realizátor ekologických projektů (koncové technologie, ČOV atp.), ale do budoucna považuje za nutné přistoupit k provádění preventivních opatření, která budou předcházet možnosti vzniku ekologických zátěží.

Sdružení Stavíme ekologicky navíc bylo jedním ze signatářů Mezinárodní deklarace o čistší produkci na 7. semináři UNEP na nejvyšší úrovni o čistší produkci, který pořádalo MŽP společně s UNEP ve dnech 29. – 30. dubna 2002 v Praze.

„Dobrovolná dohoda se připravovala řadu měsíců,“ přibližuje její vznik ministr Miloš Kužvart. *„Týkala se především toho, že je možné využívat pro stavební účely různé recyklované materiály, zavádět environmentální systémy řízení v oboru stavebnictví, využívat principů čistší produkce, životních cyklů výrobků apod. Díky dohodě budou zpřístupněny překlady environmentální legislativy, 6. akčního programu a dalších dokumentů. Budeme spolupracovat se Svazem podnikatelů na hodnocení dopadů implementace environmentálního práva na české stavebnictví, budeme s nimi spolupracovat při pořádání seminářů a přednášek o požadavcích na ochranu životního prostředí. Zároveň se smluvní strany dohodly, že budou zveřejňovat informace jak podle zákona o právu na informace, tak podle zásad Aarhuské úmluvy – i když tato úmluva nebyla dosud ratifikována. Dohoda bude každoročně vyhodnocována,“* říká ministr Kužvart.

Pla

Dohoda
o spolupráci mezi Ministerstvem životního prostředí,
Svazem podnikatelů ve stavebnictví a sdružením Stavíme ekologicky

Dlouhodobá prosperita a kvalita života jednoznačně vyžaduje zdravé životní prostředí. Strategickým úkolem naší společnosti postaveném na principech udržitelného rozvoje, je usilovat o takový růst, který nepřináší škodlivé dopady na životní prostředí a jeho poškozování. V podnikatelské činnosti je proto třeba využívat nově přijaté normy a postupy pro zajištění ochrany životního prostředí jako motor inovace při zajišťování potřeb ekonomiky, s lepším využitím vstupů a minimalizací odpadů. Toto je výzvou pro další období i ve všech oborech průmyslových činností.

Pochopení environmentálních otázek se odráží v kvalitě komunikace mezi Ministerstvem životního prostředí a stavební veřejností. Ministerstvo životního prostředí a sdružení Stavíme ekologicky se proto rozhodly uzavřít tuto ***dohodu o spolupráci*** *(dále jen Dohoda).*

Přistupují tak na zásadu zlepšit a prohloubit integraci záležitostí životního prostředí do všech oblastí své činnosti. Uvědomují si, že vytvoření předpokladů pro zamezování vzniku odpadů je klíčovým prvkem k vytvoření čistého a bezpečného životního prostředí. V tomto smyslu uzavíraná smlouva přispívá k realizaci cílů a priorit 6. Akčního programu Evropské unie „Životní prostředí 2010: Naše budoucnost, naše volba" v České republice.

I. *Obě strany přistupují na dohodu spolupracovat v otázkách prohloubení integrace zásad Státní politiky životního prostředí do oborů stavebnictví. Budou usilovat o zavedení nových strategických pohledů do praxe při hodnocení environmentálního chování podnikatelské sféry, s cílem dojít ke společné odpovědnosti za stav životního prostředí. K tomu je třeba zaměřit se na transposici a implementaci environmentální legislativy EU do podmínek v ČR, usilovat o zlepšení v provádění přijaté legislativy, všestrannou podporu všem aktivitám, směřujícím ke změně ekologického chování s využitím legislativních, dobrovolných, ekonomických a informačních nástrojů. Environmentální hlediska prosazovat i při územním plánování a rozhodování v souladu s §1 Stavebního zákona č. 59/1976 Sb. ve znění navazujících předpisů a tím umožnit racionální rozvoj investiční výstavby.*

II. *Cíle spolupráce MŽP, Svazu podnikatelů ve stavebnictví a sdružení Stavíme ekologicky se zaměří na :*

- *zavádění evironmentálních systémů řízení v oboru stavebnictví, které vedou ke kontinuálnímu omezování znečišťování a minimalizaci odpadů (EMAS, EMS);*
- *využívání dalších dobrovolných nástrojů při realizaci investičních akcí, zejména:*

  – ekologicky šetrné výrobky, principy čistší produkce, dobrovolné dohody, LCA (hodnocení životního cyklu výrobků), ekodesign, prodlouženou odpovědnost výrobce, greener purchasing (přednostní nakupování a využívání ekologicky šetrných výrobků a výrobků firem, které implementovaly environmentální přístupy ve výrobním procesu), retail (využívání obchodních sítí, nabízejících přednostně výrobky a služby příznivé pro životní prostředí), public procurement (uplatňování environmentálních kritérií v podmínkách výběrových řízení pro subdodavatele), a další;
- *začlenění malých a středních podniků do procesu zavádění EMS/EMAS a na dalších dobrovolných aktivitách směřujících k ochraně životního prostředí;*
- *prosazování postupů směřujících k vyššímu využívání obnovitelných zdrojů;*

III. *V oblasti přípravy na přijetí České republiky do Evropské unie:*

- *MŽP zpřístupní autorizované překlady „environmental acquis" a 6. Akční program Evropské unie „Životní prostředí 2010: Naše budoucnost, naše volba";*
- *MŽP bude spolupracovat se Svazem podnikatelů ve stavebnictví a sdružením Stavíme ekologicky na*
  – hodnocení dopadů implementace environmental acquis na české stavebnictví
  – zpracování strategie plnění environmentálních standardů Evropské unie;

IV. *Zúčastněné smluvní strany se dohodly, že vytvoří efektivní rámec pro vzájemnou spolupráci v následujících okruzích:*

- *V legislativní oblasti se spolupráce zaměří na aktivní působení smluvních stran při:*
  – připomínkování a oponování legislativních příloh dotýkajících se investiční a environmentální problematiky
  – hledání a uplatňování nových nástrojů pro ochranu životního prostředí v průběhu realizace investičních projektů, zejména při přípravě a vlastní realizaci staveb;
- *V oblasti zvyšování a zkvalitňování informovanosti stavební veřejnosti se zaměří na:*
  – pravidelné prezentace strategických záměrů MŽP
  – přípravu soutěže o ekologickou stavbu, případně projekt a účast MŽP při vyhodnocování výsledků soutěže
  – společnou prezentaci enviromentálních aktivit v oboru stavebnictví při seminářích a na výstavách;
- *V oblasti vzdělávání bude spolupráce směřovaná na:*
  – pořádání seminářů a přednášek o požadavcích na ochranu životního prostředí při realizaci investičních projektů
  – přípravu projektu postgraduálního studia orientovaného na environmentální aspekty stavebnictví, určené pro střední řídící pracovníky;

V*. V souladu se zásadami Aarhuské úmluvy se smluvní strany dohodly na zveřejňování informací ve smyslu zákona č. 123/98 Sb., o právu na informace o životním prostředí a dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.*

Na základě výše uvedeného smluvní strany budou pravidelně :
– hodnotit dosažené výsledky v rámci Dohody
– informovat své členy o aktivitách, vyplývajících z „Dohody".

Podepsáni:

RNDr. Miloš Kužvart	***doc. Ing. Milan Veverka, CSc.***	***Ing. Vít Vaněk***
ministr životního	***prezident Svazu podnikatelů***	***předseda výkonné rady***
prostředí	***ve stavebnictví***	***sdružení Stavíme ekologicky***

V Praze dne 18. dubna 2002

V dubnu začala hra o Zemi

Celostátní kampaň s názvem HRA O ZEMI zahájila dne 15. dubna v 10 hodin na náměstí Míru nevládní nezisková organizace Zelený kruh. Současně začaly fungovat internetové stránky kampaně www.hraozemi.cz a oficiálně zahájila svou činnost i poradenská telefonní linka – Ekolinka (02/2251 8320).

Cílem celorepublikové informační kampaně je zvýšit zájem občanů o otázky životního prostředí a povzbudit jejich aktivitu ve prospěch jejich bezprostředního okolí. Srozumitelným způsobem bude široké veřejnosti **prezentovat a vysvětlovat myšlenku trvale udržitelného rozvoje** a informovat o aktivitách nevládních neziskových organizací. Akce se koná ve spojitosti s pořádáním světového summitu o udržitelném rozvoji v září 2002 v Johannesburgu.

S kampaní budou spojeny **projekty nevládních neziskových organizací** (NNO) z celé České republiky jako pozitivní příklady, že lze a má smysl vynaložit síly na zlepšování životního prostředí i na rozvoj komunitního života v místech, kde lidé žijí. Projekty nebudou pořádány kvůli kampani, jedná se o samostatné nezávislé projekty NNO v regionech, některé z nich mají už dlouhodobou tradici. Propojením s projekty ukáže kampaň souvislosti mezi snahou skupin i jednotlivců v různých částech ČR a povzbudí k podobné aktivitě další občany v jiných místech.

Téma kampaně podrobně rozpracuje **internetová stránka www.hraozemi.cz.** Ta bude sloužit jako vstupní brána do světa informací z oblasti životního prostředí a interaktivním způsobem seznámí návštěvníky s projekty spojenými s kampaní i s činností nevládních organizací, s principy trvale udržitelného rozvoje, nabídne kalendář akcí, diskusi on-line, rady, anketu známých osobností o trvale udržitelném rozvoji, odkazy a kontakty.

Kampaň chce také dostat do povědomí široké veřejnosti poradenskou telefonní Ekolinku pro otázky ochrany životního prostředí, kterou provozuje Zelený kruh. Ekolinka – 02/2251 8320 – bude v provozu i po skončení kampaně.

Kampaň bude na veřejnost působit prostřednictvím tisku, rozhlasu, televize, plakátů a billboardů. Bude trvat od dubna 2002 až do září, kdy se koná celosvětový summit o udržitelném rozvoji. Hlavním mediálním partnerem kampaně je Česká televize, mediálními partnery jsou Český rozhlas a EkoList a mediální spolupráci v rámci své charitativní nabídky přislíbila Mladá fronta DNES.

Kampaň podpořilo Ministerstvo životního prostředí, Státní fond životního prostředí a UNDP, Nadace VIA a Nadace rozvoje občanské společnosti.

Grafickou propagaci realizovala reklamní agentura L/A/B. Internetové stránky připravil Econnect.

(tisková zpráva kampaně Hra o Zemi)

Zelený kruh, Lublaňská 18
Praha 2-Vinohrady, 120 00, tel.: 02/2251 7143
e-mail: katka.kocianova@ecn.cz

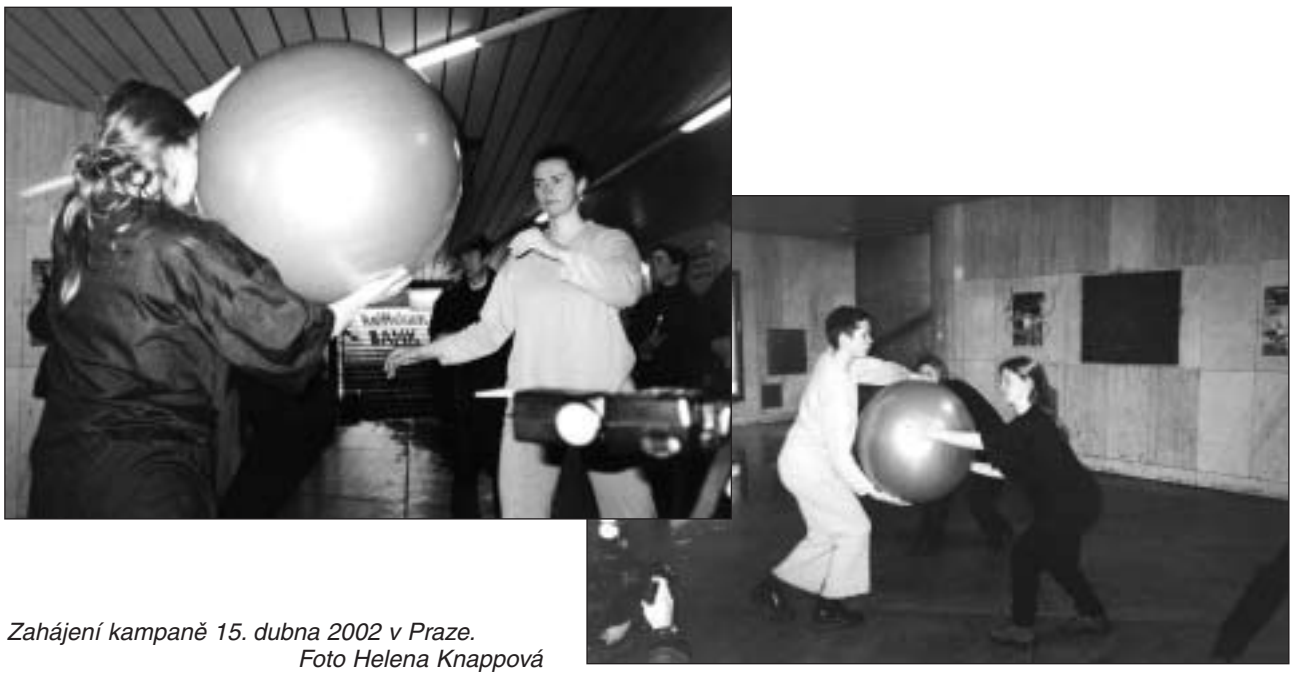

Zahájení kampaně 15. dubna 2002 v Praze.
Foto Helena Knappová

Co Česko získá přijetím evropských norem na ochranu životního prostředí?

Jak drahé bude rozšíření Evropské unie? Převáží náklady, nebo naopak výhody rozšíření? Ponesou tyto náklady kandidátské země, nebo se o ně podělí se stávajícími členskými státy? S blížícím se termínem, od kterého by se Česká republika měla stát členem EU, se tyto otázky objevují stále častěji.

Generální ředitelství pro životní prostředí Evropské komise nechalo v roce 2001 vypracovat studii *The Benefits of Compliance with the Environmental Acquis for the Candidate Countries* (ECOTEC Research and Consulting Ltd., 2001), která mapuje důsledky zavedení předpisů na ochranu životního prostředí (známé jako **environmentální acquis**) v zemích usilujících o členství.

Studii vypracovala britská konzultační firma ECOTEC a pro Českou republiku z ní vyplynul velmi zajímavý fakt: zavedení předpisů na ochranu životního prostředí bude pro ČR znamenat **jednoznačný přínos.** V přepočtu na obyvatele nebo hrubý domácí produkt dokonce **získá ze všech kandidátských zemí daleko nejvíc** (až 232 – 702 EUR na obyvatele). Celkové přínosy v letech 1999 – 2020 pro všech 13 kandidátských zemí byly vyčísleny na částku v rozmezí 134 – 681 miliard EUR, pro ČR **23,3 – 70,3 miliard EUR.**

Před vstupem do EU musí Česká republika i ostatní kandidátské země přijmout v oblasti ochrany životního prostředí na 300 právních norem. Pro to, aby země střední a východní Evropy splnily požadavky kladené těmito normami, bude třeba vynaložit částku kolem 80 – 110 miliard EUR.

Stejné požadavky musí samozřejmě splnit i členské státy Evropské unie. Kandidátské země jsou ale v nevýhodě, protože investice do vyspělejších technologií, do zařízení na ochranu životního prostředí a efektivnějších provozů u nich nebyly v minulosti tak vysoké (i když například ČR v 90. letech vynakládala na ochranu životního prostředí v přepočtu na jednotku HDP vysoké procento – 1,5 – 2,5 %, většina investic byla směřována do koncových technologií) nebo zátěž prostředí byla v těchto zemích vyšší než v členských státech EU. V krátkém období bude tedy nutné vynaložit velký objem prostředků pro dosažení úrovně, která je v současnosti v členských zemích běžná.

Výše přínosů uvedená ve studii byla odhadována na základě vyčíslení zamezených škod (např. snížení počtu nemocných, nákladů na likvidaci havárií) nebo vyčíslení zisků (např. z vyšší úrody, z úspor energie, z energetického využití skládkového plynu, z druhotných surovin). Široké rozpětí prezentovaných výsledků ovlivnila řada faktorů (rozdílná dostupnost vstupních údajů, různá kupní síla v kandidátských zemích aj.) a také nejistota, jakým způsobem lze stanovit cenu lidského života nebo odhadnout celkovou výši ekologických škod. Proto bylo přesné vyčíslení provedeno pouze u dostupných nebo empiricky změřitelných dat. U přínosů, které lze změřit (např. o kolik se sníží množství emisí), ale jejichž dopad vyčíslit nelze, bylo ve studii zmíněno pouze jejich kladné působení.

Co přinese zavedení norem v jednotlivých složkách životního prostředí?

OCHRANA OVZDUŠÍ

Zlepší se kvalita ovzduší. Vypouštění škodlivin bude možné pouze do stanovených emisních limitů u jednotlivých škodlivin, **národních stropů** pro celkový objem vypouštění určitých znečišťujících látek. Zavedou se **standardy kvality ovzduší** pro zdravé životní prostředí i ekosystémy. Sníží se tak riziko vzniku onemocnění, na jejichž vzniku se špatná kvalita ovzduší podílí (např. astmatu a zánětu průdušek o 43 000 až 180 000 případů na území všech kandidátských zemí) nebo riziko předčasných úmrtí (zaviněných např. rakovinou plic) o 15 000 až 34 000 případů.

Pro Českou republiku jsou největším problémem kyselé depozice. Díky jejich omezení se zlepší kvalita a funkce ekosystémů, omezí se okyselování půdy a přímé škody působené lesním porostům na severu Čech i Moravy. Zamezí se okyselování vodních toků i jezer. V kandidátských zemích vzroste produkce dřeva i zemědělských plodin (výnosy pšenice v Bulharsku podle odhadu vzrostou až o 5 %). Omezí se korozivní působení nízkého pH na budovy, památky a sochy. Jen v České republice se do roku 2010 zmenší plocha fasád, kterým je v současnosti třeba věnovat zvýšenou péči, asi o 2,6 milionu m^2 (plocha asi 5 000 fotbalových hřišť).

Atmosféra nezná hranice. Snížené znečištění v kandidátských zemích prospěje i stávajícím členům Evropské unie. Přínos se pohybuje v intervalu od 26 do 139 miliard EUR. Např. pouze v ochraně zdraví obyvatel byl vyčíslen na 6,5 miliard EUR ročně. Čistšího ovzduší se díky převládajícímu vzdušnému proudění nad Evropou dočkají i v Rusku, Bělorusku a na Ukrajině. Na území kandidátských zemí dojde do roku 2003 ke **snížení emisí o 53 %** oproti roku 1980.

Zlepší se také kvalita přízemní vrstvy atmosféry. Omezí se znečištění způsobené dopravou a zastaví se tak přímé poškozování organismů působením ozónu a oxidů dusíku. Nepřímý prospěch bude mít i řada ekonomických odvětví. Podpoří se rozvoj turistiky, v Česku hlavně v atraktivních lázeňských oblastech. Automobilový průmysl bude mít po naplnění emisních norem lepší uplatnění na trhu členských států EU.

Prospěch z implementace směrnic v ochraně ovzduší až do úplného naplnění směrnic byl pro

Českou republiku vyčíslen v intervalu od **727 do 3846 milionů EUR/rok.** To Českou republiku řadí mezi kandidátskými zeměmi na čtvrté místo. Prospěch na vlastním území byl zhodnocen na 384 až 2042 milionů EUR/rok a v rozmezí od 343 do 1804 milionů EUR/rok na území za hranicemi státu. Pro všech 13 kandidátských zemí by měl prospěch dosáhnout od 7,8 do 44,3 miliard EUR do roku 2010.

ODPADY

Produkce odpadů se v kandidátských zemích díky ekonomickému rozvoji a vyšší materiálové spotřebě **zvýší.** Cílem zavádění směrnic v oblasti odpadového hospodářství je **změna dosavadní strategie nakládání s odpady,** přednost by měla dostat **recyklace** nebo **energetické využití.** Nejběžnější metodou zneškodňování odpadů na území kandidátských zemí je stále skládkování (v Polsku se v současnosti skládkuje 98 % odpadů). Po zavedení strategie nakládání s odpady podle norem EU se zvýší objem recyklovaného nebo kompostovaného odpadu (v Česku se v roce 1998 recyklovalo pouze 8 % odpadu).

V ČR bylo v roce 1996 uloženo na skládky 21 mil. tun z celkově vyprodukovaných 52 milionů tun odpadů. V roce 1998 existovalo kolem 350 skládek, 65 z nich bylo možno použít pro uložení nebezpečného odpadu. Opatření zavedená evropskou legislativou povedou k lepšímu zabezpečení nově vznikajících skládek a k likvidaci starých zátěží. Špatně založené, udržované či nelegální skládky ohrožují zdraví lidí a poškozují ostatní živé organismy. Díky jiným metodám zneškodňování odpadů se sníží nebezpečnost i rozloha skládek, omezí se ohrožení všech složek životního prostředí i živých organismů. Zlepší se sledování a identifikace odpadů a tím se usnadní jejich následné zneškodňování.

Omezí se vznik nelegálních skládek odpadů. Zavede se povinnost zachycování a energetického využití skládkových plynů a povinnost zneškodňování biodegradabilních odpadů kompostováním. Omezí se negativní dopady v bezprostředním okolí skládek (šíření hlodavců, zápachu, vlastních odpadů) i v měřítku globálním (omezení úniku skládkových plynů, které poškozují klimatický systém Země).

Zavedou se přísnější normy na technologická zařízení spaloven. Bezprostřední okolí spaloven je v současnosti ohroženo emisemi (zavedou se např. limity na vypouštění dioxinů).

Zvýší se úroveň recyklace. Odpadnou náklady na dopravu i zpracování surovin. Klesne spotřeba primárních surovin a podpoří se technologický rozvoj. Na území všech kandidátských zemí se zvýší recyklace papíru o 1,6 milionů tun, hliníku o 39 000 tun. Recyklace obalů se zvýší až o 50 %.

Zavedou se pravidla pro sledování vzniku a pohybu nebezpečného odpadu. Sníží se riziko nehody nebo nepřijatelného nakládání s nebezpečnými odpady, omezí se riziko kontaminace vody nebo půdy těžkými kovy, použitými oleji.

Prospěch z implementace směrnice o obalech byl pro ČR vyčíslen ve výši 22 – 148 milionů EUR/rok; mezi kandidátskými zeměmi je třetí nejvyšší po Maďarsku (10 – 107 milionů EUR/rok) a Polsku (35 – 191 milionů EUR/rok) a vyplyne hlavně z omezení škod na životním prostředí využitím druhotných surovin namísto primárních (např. recyklovaný papír, hliník a sklo). Celkový přínos pro všechny kandidátské země se odhaduje od 156 do 910 milionů EUR/rok.

Prospěch z implementace směrnice o spalovnách byl vyčíslen v hodnotě od 3 do 22 milionů EUR/rok (tj. jenom asi 13 % z přínosů vzniklých implementací směrnice o obalech).

Celkový přínos po implementaci pro 13 kandidátských zemí byl vyčíslen v rozsahu **0,65 až 12 miliard EUR.** Nejvíce získají Rumunsko a Polsko – ročně kolem 2,7 miliard EUR.

OCHRANA VOD

Většina domácností bude po zavedení směrnic v ochraně vod napojena na zdroj kvalitní pitné vody. Zamezí se znečištění pitné vody olovem a pesticidy.

Zlepší se čistota vodních toků, jezer i mořské vody. Zvýší se tak turistická atraktivita a podpoří bezpečnější využití vod. Zlepší se ochrana vodních toků i v mezinárodním měřítku (ochrana Dunaje, Odry a Labe). Klesne znečištění vod pesticidy a zamezí se vypouštění živin (od 33 % v ČR do 67 % v Polsku) a fosforu (od 38 % ve Slovinsku do 71 % v Polsku) do vodních toků.

Pro všechna hospodářská odvětví bude k dispozici kvalitní a čistá voda – pro průmysl, rybářství, zemědělství nebo turistiku. Čistší voda pro průmysl přinese snížení nákladů na výrobu i na údržbu výrobních zařízení.

Zlepší se monitorovací systém a předávání informací veřejnosti. Zavede se sledování antimonu, bóru, bromičnanů a sodíku.

Česká republika má z kandidátských zemí nejdelší říční systém (76 000 km). Podle zavedeného klasifikačního systému má v současnosti 10 % vodních toků dobrou kvalitu vody (II. třída znečištění) a dalších 10 % velmi špatnou kvalitu (V. třída). Zbývajících 80 % patří do III. nebo IV. třídy znečištění. Hlavním důvodem je **vypouštění odpadních vod** z domácností, průmyslu a zemědělství. Po naplnění požadavků směrnic a omezení vypouštění odpadních vod se očekává **významné zlepšení** této situace: 10 % vodních toků bude mít výbornou kvalitu vody (I. třída), a u všech ostatních vodních toků se očekává posun do kategorie dobrá (II. třída).

Celkový roční přínos vyčíslený na základě prospěchu pro zdraví, rekreaci a využití vody jako přírodního zdroje pro všechny kandidátské země je odhadován **od 5,4 do 13,6 miliard EUR/rok. Česká republika** získá na zlepšení kvality vody asi **od 1,56 do 2,47 miliard EUR/rok,** nejvíce ze všech kandidátských zemí. Je to dáno délkou říční sítě v Česku a významným zlepšením kvality vody, které zavedení směrnic přinese.

Celkové přínosy z implementace směrnic o vodách (tedy do roku 2020) pro všechny kandidátské země leží v rozmezí **52 až 133 miliard EUR.**

OCHRANA PŘÍRODY

Ochrana přírody v Česku má ve srovnání s ostatními kandidátskými zeměmi **velmi dobrou úroveň.** Síť chráněných lokalit bude rozšířena asi na 16 % rozlohy státu. Ochranu získají stanoviště i ohrožené druhy významné v evropském měřítku a také stanoviště významná pro migrující druhy. Větší rozloha chráněných lokalit přispěje k rozvoji turistiky, rozšíří se přeshraniční kontakty i zaměstnanost na regionální úrovni.

Rozšíří se ekologické formy hospodaření a sníží se množství používaných hnojiv a pesticidů. Hospodářské využívání bude v souladu s ekologickými funkcemi ekosystémů. Udržitelné bude zemědělské využití, těžba dřeva, lov zvěře i ryb. Většina chráněných území je zalesněna, mezi širší ekonomické přínosy je možné počítat i infiltraci srážek, prevenci záplav a eroze půdy.

SJEDNOCENÍ ŘÍZENÍ V OBLASTI ŽIVOTNÍHO PROSTŘEDÍ

Zavede se přímočařejší správní řízení. Integrovaná prevence znečištění (IPPC) vytvoří jednotný systém pro povolování vypouštění znečišťujících látek do ovzduší, vody i pro odpadové hospodářství, velké podniky tedy ušetří čas i peníze tím, že nebudou žádat o jednotlivá povolení odděleně. Další výhodou je zavedení společných pravidel pro ochranu životního prostředí na celém území Unie.

ZÁVĚR

Studie o přínosech zavedení environmentálního acquis do právního řádu kandidátských zemí pomohla zmapovat širokou problematiku zavádění legislativních opatření určených pro zlepšení kvality životního prostředí a pokusila se o vyjádření ekonomické hodnoty zkvalitnění životního prostředí.

Pro srovnání, **celkový roční přínos** po zavedení environmentálního acquis kolísá v kandidátských zemích **od 12,5 do 69 miliard EUR. Největší přínos** zaznamenají **Polsko, Turecko, Česko a Rumunsko.** Přínos v přepočtu na obyvatele kolísá od rozmezí 36 až 273 EUR v Bulharsku do rozmezí 232 až 702 EUR v Česku. Přínos v přepočtu na hrubý domácí produkt je opět nejvyšší pro Česko (4,8 % HDP). Pro všechny kandidátské země v období let 1999 – 2020 je přínos vyčíslen v rozmezí 134 až 681 miliard EUR za předpokladu dosažení úplné implementace do roku 2010.

Studie ECOTEC ukazuje, že **sladění ochrany životního prostředí v České republice s ochranou v Evropské unii nepřinese pouze poměrně vysoké náklady, ale bude znamenat i značné přínosy.** A to i přesto, že v řadě oblastí již i v průběhu zpracování studie došlo k pozitivnímu vývoji a sladění s Evropskou unií, a tak se přínosy ve studii uváděné vztahují nejen k opatřením plánovaným do budoucna, ale již i k těm dnes realizovaným.

Další informace a plné znění studie lze najít na internetové adrese:
http://europa.eu.int/comm/environment/enlarg/benefit.htm

Mgr. Roman Diatka,
odbor evropské integrace MŽP

Obr. 1.: Odhad minimálních finančních přínosů (v milionech EUR) po zavedení environmentálního acquis v jednotlivých kandidátských zemích.

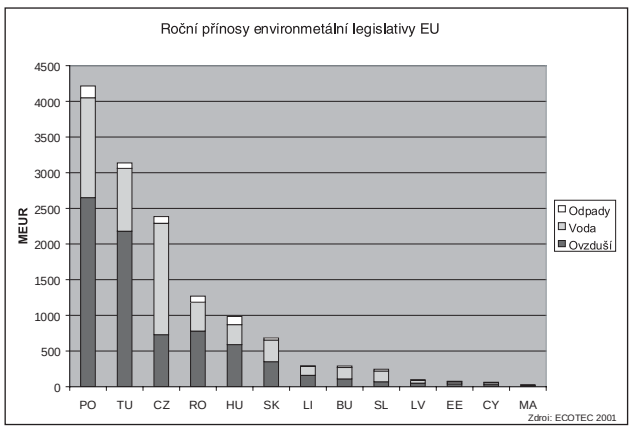

Obr. 2.: Odhad přínosů po zavedení environmentálního acquis v jednotlivých kandidátských zemích v přepočtu na obyvatele.

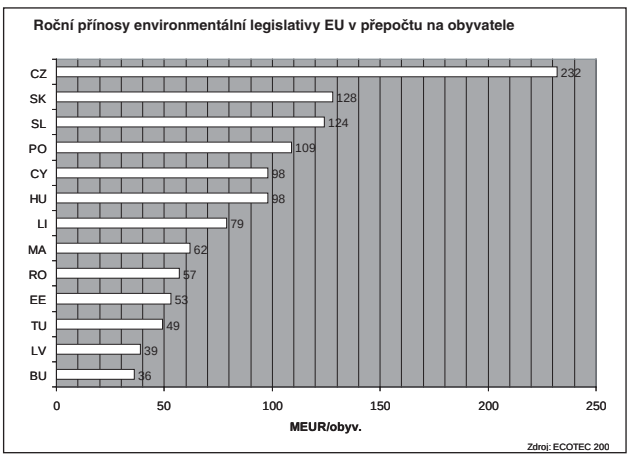

Obr. 3.: Odhad přínosů po zavedení environmentálního acquis v jednotlivých kandidátských zemích v přepočtu na hrubý domácí produkt.

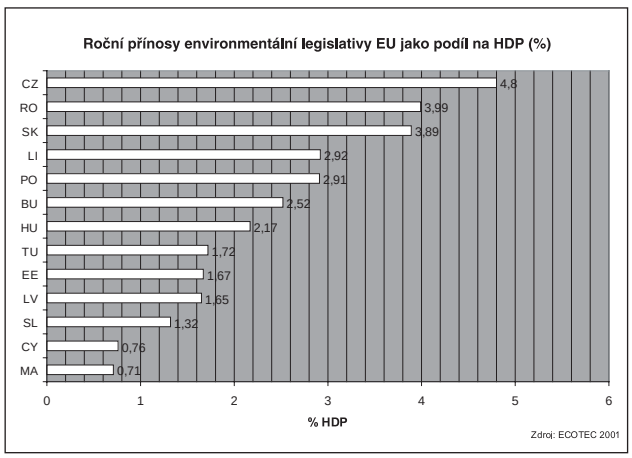

Odcizení přírodě a možnosti environmentální výchovy

Mnoho odborníků zabývajících se environmentální etikou upozorňuje na to, že odcizení člověka přírodě se projevuje také ztrátou pocitu spoluodpovědnosti za stav přírodního prostředí. Obrat směrem k udržitelnému způsobu života vyžaduje vedle politických a ekonomických nástrojů také změnu myšlení, hodnot a způsobu života. Hodnotový systém a životní postoje se vytvářejí v průběhu našeho života, přičemž rané dětství má velmi důležitou úlohu. Kromě předškolní a školní environmentální výchovy hraje důležitou roli bezprostřední zkušenost s přírodním prostředím spojená s pozitivními emocionálními zážitky.

Následující text, který vznikl jako součást výstupu úkolu č. 1000 05/310/01 MŽP – ***„Výzkum v oblasti výchovy k udržitelnému rozvoji“,*** shrnuje poznatky některých humanitních a sociálních disciplín včetně vlastního výzkumu a ukazuje na hlubší souvislosti vytváření pozitivních postojů k ochraně životního prostředí se vztahem k přírodě vytvářeným od raného dětství.

Odcizení přírodě

V životě dnešních vyspělých společností můžeme najít mnoho negativních jevů (například neustálý nárůst civilizačních chorob, duševních onemocnění, v společenské rovině třeba vzrůst kriminality či rozpad rodin), které ukazují, že se současným stylem života není něco v pořádku. Někteří dnešní vědci (jeden z prvních byl na počátku 70. let 20. století etolog K. Lorenz) soudí, že vzdálení člověka přírodnímu prostředí a odcizení přírodě vede k vážným změnám sociálního chování i ke změnám osobnosti. A. Máchal (2000) uvádí dvojí odcizení člověka – od přírody a od odpovědnosti za její současný a příští stav. Řadu příkladů odcizení přírodě v rovině chování i postojů dokumentuje např. E. Strejčková (1998). Mezi odborníky zabývajícími se environmentální etikou panuje shoda v tom, že odcizení přírodnímu prostředí vede rovněž k tomu, že člověk bezohledně devastuje životní prostředí a přestává cítit odpovědnost za jeho stav.

Sociobiologové popisují odcizení přírodě pomocí pojmů **biofilie** a **biofobie** (Kahn, 1997; Kellert a Wilson, 1993). Biofilie je biologicky vrozená dispozice člověka, na jejímž základě se buduje pozitivní vztah k živé i neživé přírodě a která vytváří potřebu být v těsném kontaktu s přírodou. Pro zrod biofilie u lidského druhu se uvádí obvykle tento argument: po více než 99 % lidské historie člověk žil v kmenech lovců a sběračů, které byly těsně spojené s přírodou. Ukazuje se však, že když není tato predispozice rozvíjena od raného věku, může se u některých jedinců vyvinout biofobie. Biofobie se může pohybovat od prostého pocitu nepohodlí v přírodě až po aktivní opovrhování vším, co není člověkem vytvořené, upravené či kontrolované. Biofobie se může projevit i tím způsobem, že člověk považuje přírodu jen za pouhý zdroj, s kterým může volně disponovat.

Odpor k přírodě

Ekovýchovní pracovníci, učitelé, pracovníci dětských táborů a další odborníci z praxe se dosti často setkávají u dětí a mládeže s různými formami negativních reakcí na živou i neživou přírodu. Systematickou analýzu těchto reakcí a postojů se podařilo v 90. letech minulého století uskutečnit americkým psychologům R. D. Bixleru a M. F. Floydové. Vyšli z praktických zkušeností pracovníků amerických národních parků, kteří pozorovali reakce účastníků školních výprav. Autoři identifikovali tři hlavní faktory, které způsobují negativní reakce na přírodní prostředí: (1) strach ze setkání s obávanými objekty či situacemi, (2) náchylnost k odporu k přírodnímu prostředí a (3) vyžadování určitého stupně moderního komfortu. Výzkum ukázal, že na vytváření těchto postojů se podílejí částečně vlastní negativní zážitky, více však negativní zkušenosti sdělené druhými osobami, negativní informace v různých dětských knihách, časopisech, filmech a televizních reklamách. Například dobře míněná osvěta proti „bacilům“ a reklamy na čisticí prostředky vytvářejí povědomí, že příroda je „nečistá“. Tato zjištění přinášejí důležitou informaci těm, kteří se zabývají environmentální výchovou – ukazuje se, že dnes mohou existovat i určití úzkostliví jedinci, kteří potřebují speciální přístup vedoucí k odstranění těchto bariér. Speciální terapií v této oblasti se dnes začíná zabývat nová disciplina **ekopsychologie.**

Pozitivní dopady spojení člověka s přírodním prostředím

Prohlubující odcizení přírodě vede vědce různých zaměření k tomu, aby se zabývali lidskou potřebou kontaktu s přírodním prostředím a negativními důsledky absence tohoto kontaktu. Řada výzkumů se zaměřila především na význam kontaktu s přírodou v dětském věku.

Přímá zkušenost s reálným světem je zásadně důležitá pro kognitivní a intelektuální vývoj dítěte. Přírodní prostředí velmi výrazným způsobem stimuluje hru a učení. Podle psychologické **teorie sensorické integrace** (Ayers,1979) mají být smyslové orgány v raném věku stimulovány holisticky, jinak je nebezpečí, že dojde k vytvoření určitých dysfunkcí. Vývojoví psychologové rovněž soudí, že přírodní svět je nezbytný pro zdravý emocionální vývoj dítěte – stejně tak, jako děti potřebují pozitivní kontakt s dospělými a pocit spojení s širší lidskou komunitou, rovněž tak potřebují kontakt s přírodním prostředím.

Více něž 100 výzkumů uskutečněných v posledních třech desetiletích týkajících se působení přírodního prostředí a prožitků během pobytu v přírodě ukázalo, že přírodní venkovní prostředí vyvolává pozitivní fyziologické a psychologické reakce včetně snížení stresu a zvýšení celkové fyzické i psychické pohody. Nejpřesvědčivěji tyto skutečnosti potvrzují výsledky týmu švédských psychologů a lékařů vedených P. Grahnem, který prováděl srovnávací výzkum ve švédských mateřských školkách. Kromě běžných školek existují ve Švédsku i takové, které jsou založeny na principu „venku za každého počasí“. Děti tráví většinu svého času venku. Ukázalo se, že děti z těchto

školek byly méně nemocné než děti z běžných školek. Jejich motorické dovednosti byly lepší než ostatních vrstevníků. Byly schopny lépe koncentrovat svoji pozornost. Jejich hry byly daleko různorodější než hry dětí z běžných školek, čímž také u nich docházelo k většímu rozvoji představivosti, emocionálního cítění a sociálních dovedností.

Omezení dětské hry

Vývojoví psychologové již dávno vědí, jak je hra důležitá a potřebná pro vývoj dítěte. Není tomu ještě tak dávno, kdy si děti hrály převážně venku. **Hra ve venkovním prostředí,** a to nejen přímo v autentickém přírodním prostředí, umožňuje dětem postupnou integraci s celým světem živé i neživé přírody. Japonský architekt M. Senda, který po několik desetiletí prováděl srovnávací analýzy dětského herního chování v různých částech světa, rozlišuje několik typů herního prostředí, které děti nezbytně potřebují. Jedná se o *přírodní prostředí, otevřený prostor, prostor ulice, neorganizovaný prostor, tajný prostor a prostor vybavený k dětské hře.*

V současné době je v post-industriálních společnostech Severu stupeň svobody pohybu dětí výrazně omezen, děti jsou nuceny trávit převážnou část svého volného času v interiérech. Studie prováděné např. ve Spojených státech a Velké Británii ukázaly, že k výraznějšímu **omezení volného pohybu** došlo od 80. let 20. století, výzkum z Japonska ukazuje, že od poloviny 70. existuje postupný nárůst času, který děti tráví v interiérech.

V dnešních městech existuje určitý okruh objektivních i subjektivních zábran vedoucích k tomu, že děti jsou nuceny trávit svůj volný čas převážně v místnostech. Ubývá volného prostoru a zároveň pobyt venku může být i do jisté míry nebezpečný (dopravní provoz, smog, kriminalita). K tomu pak přistupují faktory subjektivní, například obliba činností, které se nemohou odehrávat venku (sledování televize, počítačové hry, Internet). Ukazuje se, že tendenci trávit volný čas uvnitř mají spíše děti a rodiny, které bydlí ve vyšších patrech výškových budov.

Zkušenosti z dětství formují postoje k udržitelnému rozvoji

Někteří psychologové se snažili zjišťovat, co je základem environmentálně uvědomělých postojů v dospělosti. Psychologické analýzy (např. němečtí psychologové Kals, Schumacher a Montada) ukázaly, že toto chování je u dospělých založeno na třech složkách: emocionální spřízněnost s přírodou, rozumové poznávání přírody a emocionální neuspokojení s nedostatečnou ochranou přírody („Děláme tak málo!“). Důležité je, že tyto postoje jsou do značné míry ovlivněny vztahem k přírodě vybudovaným v dětství. Na empirickém stupni již existuje určité množství důkazů podporující přesvědčení, že přímý kontakt s přírodou (např. venkovní hra a plná smyslová zkušenost s venkovním prostředím) může vytvářet emocionální spřízněnost s přírodním prostředím, která pak následně vede k vědomému chování chránit toto prostředí. Americký environmentální psycholog a architekt R. Moore např. soudí, že environmentální výchova by měla začít ve velmi raném věku tím, že dítě získá s přírodou vlastní zkušenost, že si ji „osahá“.

Z uvedených skutečností plynou určitá doporučení pro ekologickou výchovu. Především je nutné spojit více přístupů. Vhodné je spojení prožitku v přírodě s výchovou v duchu environmentální etiky. Je nutné plně využít emocionálních prožitků dětí souvisejících s hloubkou a „hmatatelností“ kontaktů s přírodou.

Shrnutí

Poznatky uvedené ve studii můžeme shrnout takto:

1. Raná zkušenost s přírodním prostředím významně ovlivňuje životní postoje

Současné vědecké poznatky ukazují, že postoje dítěte se utváří v raném věku. Vztah k přírodnímu prostředí a chování v souladu s principy udržitelného rozvoje závisí na zkušenosti s přírodním prostředím od nejranějšího věku. Racionální složka postojů, která se rozvíjí vzděláváním ve školním věku, je důležitá, prvotní životní zkušenost spojená s emocionálními prožitky je však nezastupitelná.

2. Nezastupitelnost kontaktu s přírodním prostředím pro zdravý vývoj dítěte

Nejen prostá lidská zkušenost, ale i vědecké výzkumy z nedávné doby ukázaly nezbytnost kontaktu s přírodním prostředím pro zdravý vývoj dítěte. Jedná se o následující oblasti: (1) rozvoj vnímání, kognitivní činnosti a představivosti, (2) emocionální rozvoj, (3) rozvoj motorické dovednosti a (4) fyzické zdraví.

3. Důležitost dětské hry v přírodním prostředí

Omezení možností venkovní hry a hry v přírodním prostředí v současných velkoměstech vede k mnoha negativním jevům. Venkovní hra má kromě zisků uvedených v předchozím bodě navíc pozitivní vliv na rozvoj sociálního chování.

Návrhy opatření

1. Osvětové programy

– Ve spolupráci s MŠMT a MZ vydat publikaci osvětlující nutnost kontaktu s přírodním prostředím v raném věku. Publikace by měla být distribuována do mateřských škol, prenatálních a postnatálních poraden.
– Ve spolupráci s MŠMT rozšířit na pedagogických fakultách VŠ (učitelství 1. stupně a vychovatelství) studijní programy o kurz věnující se vývojové důležitosti kontaktu s přírodou.
– Podpora příslušných projektů neziskových vzdělávacích institucí.

2. Programy pro podporu budování vhodného prostředí pro děti

Vytvořit programy podporující budování dětských hřišť, renovaci stávajících dětských hřišť, městských a příměstských rekreačních parků (ve spolupráci s MMR).

3. Výzkumné programy

Vypsat grantové projekty podporující výzkum v oblasti sociální a humanitní environmentalistiky, vztahů mezi přírodním prostředím a chováním lidí, problémům odcizování přírodě a vývojové důležitosti kontaktů s přírodním prostředím (ve spolupráci s Radou vlády ČR pro výzkum a vývoj a MŠMT).

PhDr. Marek Franěk, CSc.,
Český ekologický ústav

Hluk z leteckého provozu a problémy při jeho posuzování

Podnětem k sepsání tohoto příspěvku je znepokojivý počet studií hluku z leteckého provozu, jejichž kvalita je ve zjevném rozporu s požadavky na věcně správný dokument pro posouzení vlivu hluku na životní prostředí, pro územní rozhodnutí o ochranném hlukovém pásmu letiště nebo pro potřeby územního plánování a rozhodování, tedy dokumentů vyžadovaných zákony ČR. Příspěvek hledá cesty, jak takové případy odhalit. Mohl by být vodítkem pro orgány ŽP, jak se orientovat v dané problematice.

Úvod

Znečištění prostředí hlukem nezaujímá nijak významné postavení mezi ostatními fyzikálními vlivy na životní prostředí. Z toho důvodu je na pokraji zájmu orgánů životního prostředí, a odborníků v této oblasti je v řadách ekologů poskrovnu. Samostatný zákon na ochranu prostředí a obyvatel před hlukem u nás neexistuje a rozhodování o tom, kdy je hluk ve vnějším prostředí nepřípustný, přísluší orgánům ochrany veřejného zdraví.

Jsou však obory lidské činnosti, kde je hluk přece jen významnou složkou prostředí, kterou nelze přehlížet. Jedná se v prvé řadě o **pozemní dopravu a letecký provoz,** které **postihují hlukem rozsáhlá území** a co do úrovní často **překračují nejvýše přípustné hodnoty hluku.**

V současné době je v ČR v provozu pět velkých vojenských letišť s pravidelným leteckým provozem proudových bojových a cvičných letounů, vrtulníků a vojenských dopravních letadel, tři velká civilní dopravní letiště s více než 100 000 přepravených cestujících za rok (z toho letiště Praha Ruzyně přepravuje více než 6 milionů cestujících za rok), tři vojenská letiště s omezeným provozem a další vojenská letiště, jejichž další osud není dosud rozhodnut. Dále zde existuje téměř stovka menších veřejných nebo neveřejných letišť (z toho však některá jsou pouze se sezónním provozem), asi 80 heliportů většinou s ojedinělým provozem nevýznamným pro širší okolí, a neznámý počet (odhadem asi 100) ploch pro ultralehké letouny, využívaných k většinou jednotlivým letům. K tomu je třeba připočítat prostory pro výcvikové lety (pro lety vojenských proudových letadel se jedná o velmi rozsáhlá území), pravidelné letové cesty (významné jsou zejména cesty pro lety v malých výškách), letecké střelnice apod. Odhaduje se [1], že hlukem **z leteckého provozu,** který přesahuje uznávaný limit L_{Aeq} = 65 dB, je v ČR vystaveno asi **40 000 obyvatel,** žijících převážně v jinak tichém venkovském osídlení. Pro srovnání, hluku **z pozemní dopravy** o stejné úrovni je vystaveno asi **28 % obyvatel,** hlavně ve velkých městech.

Soustavný růst letecké přepravy a růst výkonů vojenských letadel znamená celosvětově riziko narůstání hlukové zátěže v okolí civilních dopravních a vojenských letišť. Na tuto situaci reagují všechny mezinárodní instituce, v jejichž působnosti je ochrana životního prostředí a ochrana zdraví obyvatel. Velmi aktivně při tom v posledních letech vystupují orgány Evropské unie [viz 2, 3 a další směrnice EU, shrnuté v 4].

Strategie řešení se v posledních letech ustálila na těchto zásadních krocích:

a) soustavné snižování hluku letadel používaných v civilním letectví, a to
   - snižováním hluku nově vyvíjených letadel a leteckých motorů (postupně se zpřísňují limity pro udělení hlukové certifikace)
   - vyřazováním z provozu hlučných typů letadel s hlukovou certifikací udělenou v minulosti
   - omezováním provozu hlučných typů letadel s platnou hlukovou certifikací prostředky ekonomického nátlaku (hlukové poplatky a sankce)

b) dosažení shody ve využití území v okolí letišť prostředky územního plánování (omezení růstu počtu obyvatel trvale bydlících v území s nadměrným hlukem z leteckého provozu)

c) realizace opatření pro snížení hluku v objektech v okolí letišť, určených k trvalému obývání (snížení hlukové zátěže osob prostředky stavební akustiky).

Cílem těchto strategických opatření je snížit počet obyvatel, vystavených nadměrnému hluku z leteckého provozu, nebo alespoň omezit narůstání hluku i počtu exponovaných osob, a to bez negativních zásahů do ekonomických aktivit letišť. Snaha přizpůsobit se tomuto trendu je v ČR zřetelná pouze u letiště Praha Ruzyně, kde jsou pozitivní výsledky zcela průkazné.

Opatření směřující ke snížení hluku z leteckého provozu se váží na jisté konkrétní území v okolí letišť, v němž jsou překročeny nejvýše přípustné hladiny akustického tlaku stanovené státem, v zahraničí někdy i místními orgány. Zásadní otázkou je **správné vymezení velikosti a tvaru tohoto území.**

Popis hluku z leteckého provozu

Popisem hluku z leteckého provoz se zabývá **hluková studie.** Její nezbytnou součástí je vyjádření hlukové zátěže vyvolané leteckým provozem, zpravidla ve formě **hlukových zón** (vymezují je izofony, tj. čáry spojující místa na zemi se stejnou hodnotou hladin akustického tlaku), zapsaných v akustickém deskriptoru předepsaném pro popis leteckého hluku a zakreslených v mapovém podkladu vhodného měřítka. Požaduje se též doložit způsob, jakým byly izofony stanoveny.

Podstatnou roli hraje izofona o hodnotě rovné nejvýše přípustné hladině akustického tlaku z leteckého provozu, která vymezuje rozsah území s hlukem vyšším než je limit pro tento druh hlukové zátěže a pro příslušný časový interval. Hlukové limity stanoví nedávno novelizované legislativní normy [6,10].

Hlukové zóny jsou elementárním stupněm pro dokumenty vyžadované naší současnou legislativou, a musí je doplňovat podrobné informace podle účelu požadovaného dokumentu. **Doklad o hluku z leteckého provozu** je naší současnou legislativou vyžadován v těchto případech:

A. **Hodnocení vlivu na obyvatelstvo a životní prostředí** podle zákona č. 100/2001 Sb. [5] nejméně

u nových letišť a v případech, kdy se jedná u významné zvýšení kapacity, změny v řízení provozu nebo ve způsobu užívání (viz § 4 zákona [5]). Jde o posouzení vlivu nové hlukové zátěže v území.

B. Zřízení **ochranného hlukového pásma letiště,** podle zákona č. 258/2000 Sb. [6]. Tato povinnost se nově zavádí pro provozovatele civilních mezinárodních letišť přepravujících ročně více než 100 000 fyzických osob, a vojenských letišť. Ochranné pásmo se zřizuje územním rozhodnutím podle stavebního zákona [7] a je součástí územně plánovací dokumentace, s níž musí být v souladu. Vymezuje se jím zároveň rozsah území, v němž má provozovatel letiště povinnost zajistit na vlastní náklady protihluková opatření na stavbách.

C. Zpracování územně technického podkladu pro potřeby územního plánování podle zákona č. 50/1976 Sb. [7] a vyhlášky [8]. ÚTP obsahují podstatné informace o stavu a limitech využití území, tedy i o hluku v území v okolí letišť a podobných zařízení a jsou nezbytnou součástí územně plánovacích podkladů (§ 3, čl. 2d zákona [7]). Obdobný význam má i podklad pro územní rozhodnutí o umístění stavby podle zákona č. 50/1976 Sb. [7], pro povolování staveb apod.

D. Kontrola stavu životního prostředí ve smyslu § 18, odst. 1 zákona č. 17/1992 Sb. [9], zákona č. 258/2000 Sb. [6] a navazujícího nařízení vlády č. 502/2000 Sb. [10]. Na rozdíl od procesu E.I.A. se jedná o sledování tzv. **staré hlukové zátěže.**

Úvaha o korektnosti a věrohodnosti hlukové studie

Je již dostatečně vžitá zásada, že odvození hlukových zón, vyvolaných leteckým provozem, je možné pouze **výpočtem pomocí vhodného numerického modelu** leteckého hluku. Obvyklé způsoby krátkodobého měření hluku poskytují výsledky odpovídající danému místu a podmínkám (provozním, atmosférickým, okolí, utváření terénu apod.) v době měření a **nelze je zobecňovat.** Pokud se dokládají hlukové zóny odvozené z takových měření, jsou zjevnou mystifikací jak zadavatele studie, tak i orgánů zúčastněných při jejich projednávání.

Odvození hlukových zón z leteckého provozu je tedy dosti specifickou záležitostí a ověření jeho objektivity a věcné správnosti není jednoduché. Posuďme nejprve možnosti kontroly odborné úrovně dokumentu v procesu jeho projednávání.

Prakticky ve všech případech ad A) až D) z předchozího výčtu vystupují v průběhu projednávání podkladu tyto instituce:

- **předkladatel** dokumentu (většinou investor, provozovatel letiště, navrhovatel územního rozhodnutí apod.)
- **zpracovatel** dokumentu (v optimálním případě patřičně vybavené odborné pracoviště)
- **orgány státní správy:** – orgán ochrany veřejného zdraví
  – orgán životního prostředí
  – stavební úřad
- **veřejnost** (účastníci územního řízení, veřejného projednání apod.).

V případě sub A) jsou zde ještě dva další podstatné články v řízení:

- **zpracovatel dokumentace E.I.A.**
- **zpracovatel posudku k dokumentaci.**

Právem by se dalo očekávat, že **předkladatel** dokumentu je zodpovědný za předkládaný dokument i po odborné stránce. Vždyť zpracovatele dokumentu si často vybírá na základě výběrového řízení a má možnost si výsledný produkt, za který platí, ověřit třeba expertizním posouzením. Podmínkou úspěchu ve výběrovém řízení je ale obvykle nejnižší nabízená cena (a proto logicky i nejnižší kvalita dokumentu) a navíc zájem předkladatele dokumentu spočívá především v dosažení souhlasu se záměrem. Předkladatel dokumentu se proto nebrání dokumentům, které pomohou tohoto cíle dosáhnout.

Zpracovatel hlukové studie dosud nemá k dispozici jasný metodický předpis, jak by takový dokument měl vypadat, a v mnoha případech prokazatelně ani netuší, jaká úskalí jej při jeho zpracování čekají. Přílišné sebevědomí, vidina zisku a malé riziko jsou však dostatečným motivem k potlačení zábran, a problém je na světě.

Posuzování vlivu hluku z leteckého provozu na zdraví obyvatel, tak jak je doložen v hlukové studii, se řídí nedávno novelizovanými legislativními normami [6,10] a přísluší **orgánům ochrany veřejného zdraví** (hygienická služba). V celém procesu projednávání podkladů o hluku z leteckého provozu dle bodů A) až D) je tento orgán většinou jediný odborně způsobilý a má navíc možnost obstarat si posouzení podkladu i z hlediska jeho odborné kvality a věcné správnosti u svých odborných institucí. Většinou však vychází z přesvědčení, že dokument je zpracován zodpovědně a blíže jej nezkoumá; v tom má oporu i v platné legislativě [6,10], která jej k takovému zkoumání nezavazuje. Své stanovisko většinou opírá pouze o výsledky předkládané ve studii bez ohledu na jejich věrohodnost.

V případech sub B) až D) vykonávají výkon státní správy při posuzování vlivů na životní prostředí **orgány životního prostředí.** Jde však často o formální doplněk z hlediska administrativní správnosti než o odborné posouzení důsledků hlukové zátěže. K posouzení odborné úrovně projednávaného dokumentu se tyto orgány vesměs nemohou vyjádřit.

Orgány územního plánování a především pak stavební úřady jako orgány státní správy s pravomocí vyhlásit územní rozhodnutí, k němuž projednávání většinou směřuje, se rovněž nezabývají odbornou úrovní a věcnou správností dokumentace o hluku v životním prostředí, neboť zákon [7] jim tuto povinnost neukládá.

Veřejné projednávání bývá často silně emotivní a věcné argumenty zpravidla zanikají. Odborná úroveň hlukové studie je občas verbálně zpochybňována, avšak v obecné rovině bez fundovaného zdůvodnění a většinou účelově. Jednání většinou přechází na otázku kompenzací za hluk z leteckého provozu a racionalita se z něj vytrácí.

Při **posuzování vlivu na životní prostředí** (sub A) podle zákona č. 100/2001 Sb. [5] je riziko, že by nekvalitní a zkreslující doklady o hlukové zátěži prošly celým řízením, částečně sníženo díky systému procesu projednávání. Ve většině případů si zpracovatel dokumen-

tace E.I.A. sám vybírá zpracovatele speciální hlukové studie nebo jeho výběr může ovlivnit, a je v jeho zájmu, aby tato dosti dominantní část dokumentace byla na vysoké úrovni. Rovněž zpracovatel posudku dbá na odbornou úroveň a věcnou správnost dokumentace, neboť ve veřejném projednání, jehož se mohou zúčastnit i vysoce fundovaní oponenti, nelze podstupovat riziko odborného debaklu. Tato dvoustupňová oponentura by měla být zárukou, že se vadné podklady odhalí a nedojde k zásadním přehmatům. Nedořešenou je však otázka úplnosti dokumentace a argumentů k posouzení vlivu hluku z leteckého provozu.

Řízení k vydání územního rozhodnutí o ochranném hlukovém pásmu (sub B) tyto pojistky nemá, což lze pokládat za ***závažnou systémovou chybu.*** Žádný ze státních orgánů nevykonává ze zákona funkci odborného oponenta návrhu, a proto je možné uplatňovat podklady libovolné kvality. Novelou zákona č. 258/2000 Sb. [6] se oproti minulému stavu podstatně změnilo postavení provozovatele letiště jako předkladatele, který z původně neutrální role má nyní životní zájem na minimalizaci území, v němž přebírá zodpovědnost za důsledky hlukové zátěže, kterou působí. Přesto, že by v zájmu věci mělo být vyhlášení pečlivě doloženého ochranného hlukového pásma na základě kvalitního projektu, zákon předkladateli ***neukládá žádné sankce*** za případné škody, které plynou z nekvalitního a zavádějícího projektu. Jeho odborné posouzení není v procesu územního řízení explicitně vyžadováno.

Z této situace těží někteří zpracovatelé studií hluku z leteckého provozu, jejichž ***odborná úroveň neodpovídá složitosti úlohy.*** Hlukové studie skutečně otřesné úrovně jsou přesto akceptovány jak předkladatelem, tak i orgány státní správy, a pokud jsou uplatňovány v územním řízení nebo při posuzování vlivů na životní prostředí, je ***riziko vzniklých škod neobyčejně vysoké.*** Zvláště u vojenských letišť, kde hluk o vysoké úrovni zasahuje rozsáhlá území a riziko vlivu hluku na zdraví obyvatel je vysoké, je nezbytné ***důkladně ověřit věrohodnost podkladu.*** To je i v zájmu provozovatele vojenského letiště (MO ČR), který je ze zákona povinen na vlastní náklady (tj. z peněz daňových poplatníků) provést nezbytné úpravy na obytných a jiných objektech v ochranném hlukovém pásmu tak, aby byly dodrženy hlukové limity alespoň uvnitř staveb.

Prokazatelné materiální škody, ke kterým může docházet vydáním územního rozhodnutí na podkladě neodborně a chybně vymezených hlukových zón, se dotýkají např. snížení reálné hodnoty pozemků a nemovitostí, zvýšených finančních nároků na zvukoizolační úpravy stavebních objektů apod. (pokud OHPL zaujímá nepřiměřeně velké území), nebo nepřiznání oprávněného nároku na zajištění ochrany před hlukem uvnitř staveb s rizikem negativního vlivu na zdraví občanů (pokud OHPL nevymezuje reálně území s vysokou hlukovou zátěží). K dalším škodám může dojít špatným odhadem vývoje hlukové zátěže s rozvojem letiště, který je v době zpracování dokumentu znám, a uplatněním špatných předpokladů o stavu území v územním plánování a rozhodování. V těchto souvislostech je třeba upozornit na platný zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci [15], který poskytuje možnost domáhat se náhrad za vzniklé škody.

Je proto třeba apelovat na předkladatele, aby si vyžádal **odborné posouzení** návrhu ochranného hlukového pásma, a na všechny orgány státní správy zúčastněné v řízení, aby toto odborné posouzení vyžadovaly. Argumenty o případné akreditaci zpracovatele podkladu jsou zavádějící; **žádný orgán není oprávněn akreditovat pracoviště na činnost spojenou s výpočty a dokládáním hlukových zón.**

Požadavky na dokument o hluku z leteckého provozu

Doposud **neexistuje žádný jasný standard kvality** dokumentu o hluku z leteckého provozu, aplikovaného alespoň v případech dle bodů A) až C) předchozího výčtu. Situaci by měl řešit až připravovaný prováděcí předpis MDS ČR, definující způsob odvození, dokumentace, kontroly a využití hlukových zón a ochranného hlukového pásma letiště. Předpis (zřejmě na úrovni vyhlášky MDS ČR) by měl navazovat na právě probíhající novelu leteckého zákona [11]. Návrh předpisu MDS ČR, který je v současnosti ve stadiu po odborné expertíze, předkládá zpráva TECHSON [12].

Od dokumentu, který popisuje hluk z leteckého provozu na všech požadovaných úrovních ad A) až D) se požaduje soulad se současnou legislativou, jmenovitě s legislativou na ochranu veřejného zdraví [6,10], která je závazná při posuzování vlivů hluku. Zdánlivě prostý požadavek naráží na problémy obvyklé v našich legislativních normách, jako je formulační i věcná nedůslednost. Nařízení vlády [10] např. definuje deskriptory pro popis hluku, ale neposkytuje vodítko pro jejich jednoznačný výklad ve specifických případech, jako je např. letecký provoz s výrazně proměnným rozsahem v průběhu týdne a roku. Až na jedinou výjimku (pozemní doprava) se neodlišují limity pro starou a novou hlukovou zátěž a jen povrchně a zcela nedostatečně jsou formulovány požadavky na hlukové prostředí citlivé vůči hluku (obytné zóny různého charakteru, rekreační zóny, zdravotnická a sociální zařízení aj.). To výrazně omezuje možnosti použití [10] v perspektivním územním plánování. Řadu pojmů důležitých pro posuzování hluku (např. ojediněle se vyskytující hlukové události apod.) ponechává bez výkladu, přičemž však k výkladu nařízení vlády není nikdo oprávněn.

Nejedná se však o zásadní a neřešitelné vady. Zmíněný připravovaný předpis MDS ČR [12] by měl poskytovat jednoznačný výklad i pro zmíněné problémy. Kromě toho návrh [12] zevrubně definuje nejen způsob vyjádření hlukových zón, ale též obsah dokumentu. Doporučuje se, aby dokument o hluku z leteckého provozu, využívaný pro účely související s územním plánováním, měl tento **minimální rozsah:**

- informace o záměru
- obecné informace o postupu řešení před předložením dokumentu (návrhu OHPL nebo jiných podkladů, např. předchozí verze dokumentu, připomínky a stanoviska účastníků v průběhu projednávání podkladů ap.)
- údaje o letišti

- časový horizont nebo celkové provozní ukazatele, k nimž se dokument vztahuje
- výchozí údaje o leteckém provozu pro odvození hlukových zón, popř. pro různé provozní varianty
- písemné garance provozovatele letiště (u civilních letišť) nebo nadřízeného orgánu zajišťujícího výkon státní správy (u vojenských letišť) o věcné správnosti a platnosti výchozích údajů k časovému horizontu určenému pro odvození hlukových zón, včetně potvrzení platnosti provozních opatření a omezení
- výchozí hlukové zóny pro různé provozní varianty
- výsledné hlukové zóny pro směrodatné podmínky leteckého provozu v zadaném časovém horizontu
- zdůvodnění a podmínky úprav smluvních hranic OHPL a vnitřních hlukových zón, pokud jsou uplatněny
- doporučené (předpokládané) režimy využití území v jednotlivých hlukových zónách *)
- vyhodnocení rozsahu hlukových zón nebo ochranného hlukového pásma (hlukově citlivé oblasti, počty osob trvale bydlících v jednotlivých hlukových zónách aj.)
- návrh způsobu kontroly hlukových zón se změnami v leteckém provozu
- místa monitorování hluku, pokud je systém hlukového monitoringu instalován a je používán k ověřování hlukových zón
- provozní opatření a omezení k dodržení podmínek ochranného hlukového pásma
- orientační odhad rozvoje letiště a leteckého provozu na následujících pět let, kvalifikovaný odhad vlivu na hlukovou zátěž
- omezující podmínky platnosti hlukových zón
- závěrečný komentář zpracovatele návrhu s návrhy dalších opatření ke snížení hlukové zátěže okolí letiště.

Zásadní význam pro věrohodnost hlukových zón má způsob výpočtu izofon hladin akustického tlaku z leteckého provozu. Doporučuje se preferovat spolehlivý a dostatečně ověřený numerický model se známou strukturou výpočtu, již osvědčený při výpočtech hlukových zón letišť. Preferují se numerické modely, které mají osvědčení státního orgánu ČR o předchozím úspěšném využití a jeho stanovisko k výsledným produktům odvozeným za použití tohoto modelu. Takový model je možno pokládat za národní metodu ve smyslu směrnice EU [2].

Vadný a nedostatečně doložený dokument o hluku z leteckého provozu neumožňuje učinit korektní závěry o skutečném vlivu hluku na životní prostředí a na obyvatele. Orgány státní správy nemohou v takovém případě vystavit souhlasná stanoviska k dokumentaci, která vykazuje vady, a **mají právo, ne-li povinnost, dokument odmítnout a na nedostatky podkladu upozornit.** Je zajímavé, že posuzovatel jako občan vždy reklamuje vadný průmyslový výrobek, který si zakoupil, ale k odmítnutí vadného dokumentu z pozice orgánu státní správy často nenachází dost motivace.

Je však ještě další důvod, proč dbát na kvalitu dokumentu. Soubory postupně vytvářených podkladů o hluku z leteckého provozu tvoří **databázi pro odvození statistických údajů** pro širší využití, např. o počtu osob vystavených hluku z leteckého provozu a jeho vývoji, pro odvození kauzálních souvislostí, účinnosti státní politiky ochrany životního prostředí apod. Při takových činnostech nelze vycházet z deformovaných dat.

Jak se tedy orientovat, bez speciálních znalostí problematiky leteckého hluku a bez expertizy dokumentu, zda se jedná o použitelný podklad? Víme, že formální dodržení obsahu dokumentu ještě nedosvědčuje jeho kvalitu. Ze zkušenosti však víme, že vážné pochybnosti o kvalitě celého dokumentu signalizují především zjevné formální znaky diletantství a povrchnosti, např.:

- neúplný rozsah textové části, která neumožňuje posoudit všechny souvislosti
- neúplné a nevěrohodné formulace výchozích podmínek pro odvození hlukových zón
- nedostatečné informace o postupu zpracování
- nedostatečné informace o použitém modelu výpočtu, nadnesené formulace o jeho kvalitách
- neověřený výpočtový postup, nekvalifikovaná aplikace komerčního softwaru
- nedoložený způsob doplnění databáze použitého modelu pro výpočet, nedoložení výsledků případných měření hluku
- zjevně diletantský přístup k řešení, chlubivé a nedoložené argumentace, formulace reklamní povahy nesouvisející s předmětem dokumentu apod.

Nejhůře se odhalují vyloženě lživá tvrzení, obratně zakomponovaná v dokumentu. Běžný posuzovatel s touto možností podvědomě vůbec nepočítá a proto ji neodhalí, přesto však, ačkoliv je to k nevíře, se s tímto nekorektním jevem setkáváme, většinou ze stejného pramenu.

Zákon č. 17/1992 Sb. [9] ukládá v § 18, odst. 1, *„každému, kdo svou činností znečišťuje nebo poškozuje životní prostředí, povinnost na vlastní náklady zajišťovat sledování tohoto působení a znát jeho možné důsledky“.*

Často hovoříme o monitorování stavu životního prostředí a rozumí se jím sledování výskytu a kvanta škodliviny ve vztahu ke stanovené hranici tolerance lidského organismu vůči ní. Nepožaduje se explicitně průběžné měření a vyhodnocování stavu. Podle naší zkušenosti je v případě hluku z leteckého provozu k tomuto účelu vhodné právě vyjádření hlukových zón, doplněné o vhodný systém kontroly jejich platnosti v závislosti na změnách v leteckém provozu.

Tento systém, podrobně zpracovaný pro vojenská a velká civilní letiště ve zprávách TECHSON [13,14], vychází ze známé skutečnosti, že intervalem pro posouzení vlivu změn v hlukové zátěži může být až jeden rok, dokladem o hlukové zátěži jsou hlukové zóny jako podklad pro návrh ochranného hlukového pásma. Na změny v hlukové zátěži se usuzuje nejprve

**) Návrh režimů v hlukových sektorech slouží k ochraně obyvatel před nepříznivými účinky hluku z leteckého provozu a obvykle je součástí územního rozhodnutí k OHPL. Režimy v hlukových sektorech vyplývají z výkladu limitních hladin akustického tlaku, navrhují se jimi přiměřená stavebně technická opatření. Doporučuje se jeho členění na stávající zástavbu a na novou výstavbu.*
Pro plánování nové výstavby se doporučuje využít Doplněk B návrhu předpisu.

ze změn v provozních charakteristikách letiště, následně se stanoví výpočtem pro změněné provozní podmínky nové hlukové zóny. Přímým měřením hluku se ověřují některé sporné lokality, pokud se to ukáže jako účelné. Součástí kontroly může být analýza reakcí veřejnosti v daném celoročním intervalu.

Toto řešení je nejen objektivnější než krátkodobé nebo opakované měření hluku, je však také příznivější z hlediska poměru nákladů a užitné hodnoty výsledku, nezávislého na vlivu různých anomálií, jimž podléhá měření hluku.

U některých velkých letišť (také na letišti Praha Ruzyně) je instalován systém průběžného monitorování (měření) hluku letadel a leteckého provozu. Jeho hlavním cílem však je měření hluku jednotlivých pohybů letadel v okolí letiště s provozem většího počtu domácích a zahraničních účastníků, a případná penalizace za překročení stanovených hlukových limitů. Výsledky měření lze využít i k porovnání s hlukovými zónami stanovenými výpočtem, avšak podmínky pro výpočet a měření se liší a výsledné hodnoty nemusejí být srovnatelné. Je třeba připomenout, že obdobné systémy průběžného monitorování hluku v okolí vojenských letišť postrádají hlavní účel v penalizaci za překročení limitu a celkově jsou ekonomicky neúnosné. Zájem na nich může mít pouze jejich poskytovatel.

Literatura

[1] Statistická ročenka životního prostředí České republiky. MŽP ČR a ČSÚ, 2001

[2] Assesment and management of environmental noise. Council of the European Union, Council Directive (draft), July 2001

[3] Establishment of principles for noise management and rules and procedures for the introduction of operating restrictions including those aimed at the withdrawal of certain civil subsonic jet aeroplanes at Community airports. Commission of the European Communities, Directive (draft), November 2001.

[4] Překlady Směrnic Evropské Unie z oblasti hluku letadel a leteckého provozu. TECHSON T-D-06/99

[5] Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na životní prostředí a o změně některých souvisejících zákonů

[6] Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a změně některých souvisejících zákonů

[7] Zákon č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu, ve znění pozdějších novel, doplňků a úprav

[8] Vyhláška Ministerstva pro místní rozvoj č. 131/1998 Sb., o územně plánovacích podkladech a územně plánovací dokumentaci

[9] Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí

[10] Nařízení vlády ČR č. 502 ze dne 27. listopadu 2000, o ochraně zdraví před nepříznivými účinky hluku a vibrací

[11] Zákon č. 49/1997 Sb., o civilním letectví (t. č. probíhá jeho novela)

[12] Ochranné hlukové pásmo letiště a hlukové zóny. Návrh prováděcího předpisu MDS ČR. TECHSON, zpráva č. T/Z-162/01, leden 2002

[13] Metoda kontroly hlukových zón vojenských letišť. Komplexní monitorování parametrů ovlivňujících hlukovou zátěž. TECHSON T/Z-108/97

[14] Metoda ověření ochranného hlukového pásma letiště Praha Ruzyně a posouzení odezvy veřejnosti na hluk z leteckého provozu. TECHSON T/Z-134/99

[15] Zákon č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád)

Ing. Jiří Šulc, CSc.,
TECHSON Praha

Naše společnost 2002

Pravidelné šetření Centra pro výzkum veřejného mínění *(dále jen CVVM)* ***na téma „Naše společnost 2002“*** proběhlo ve dnech 21. – 28. ledna t.r. Dotazovaní měli zhodnotit, jaké podstatné změny v jednotlivých oblastech společenského života se odehrály v roce 2001. **K oblastem, u nichž převažuje mínění, že se péče o ně zlepšila, patří kromě nabídky zboží a služeb (58 %) i životní prostředí (45 %).**

Ve dnech 3. – 10. prosince 2001 provedlo Centrum pro výzkum veřejného mínění šetření ***na téma „Občané k ekologii“.*** Výsledky ukázaly, že **s ekologickou situací ČR je spokojeno 24 %** a s místním životním prostředím 57 % obyvatel. Převážně dobře je hodnocena ekologická politika MŽP a obecních úřadů. Třídění komunálního odpadu „vždy“ nebo „často“ uvádí 60 % domácností, používání ekologických výrobků „vždy“ nebo „často“ uvádí 44 % domácností.

V rámci mezinárodní skupiny Central European Opinion Research Group provedly členské instituce a jejich partneři (u nás CVVM) v listopadu loňského roku mezinárodní výzkum ***na téma „Občané k některým otázkám ekologie“,*** který zahrnoval Českou republiku, Slovensko, Polsko, Maďarsko a Rumunsko. Předmětem šetření byly tři okruhy otázek – ***„Žádoucí způsob výroby elektřiny“, „Ekologická daň“ a „Připravenost k aktivnímu protestu“.*** Kromě Rumunska se občanům zbývajících čtyř zemí jeví jako nejpotřebnější soustředit se na nové **netradiční způsoby výroby elektřiny** (využívání sluneční, větrné energie atd.). Jadernou energii považují za nejvhodnější způsob naši občané (28 %), méně je akceptována na Slovensku (17 %), v Rumunsku (16 %), v Maďarsku (12 %) a v Polsku (4 %). Ochota **akceptovat ekologickou daň** je kromě Maďarska (32 %) u všech zemí téměř shodná (v ČR, Polsku, Rumunsku **44 %,** na Slovensku 43 %), ale občané ČR společně s občany Rumunska ji považují **v nejmenším počtu za nepřijatelnou (26 %)** oproti 40 % v Polsku, 33 % v Maďarsku a 31 % na Slovensku. **Připravenost k aktivnímu protestu ve prospěch ekologie** „rozhodně ano“ a „spíše ano“ je **v ČR** na nižší úrovni **(42 %)** oproti Maďarsku (58 %) a Rumunsku (57 %) srovnatelná s Polskem (41 %) a Slovenskem (40 %).

(převzato z průzkumů CVVM v oblasti ekologie)

Evropský den bez aut 2002 v České republice

Dne 22. září 2002 by se v České republice měl alespoň ve dvou českých městech uskutečnit Evropský den bez aut a některá města se možná také zapojí do Evropského týdne dopravy (16. – 22. září 2002). Ministr životního prostředí Miloš Kužvart oslovil starosty českých měst dopisem, který jim předají představitelé Svazu měst a obcí ČR a Národní sítě zdravých měst ČR. K dopisu je přiložena Charta Evropského dne bez aut a Evropského týdne dopravy 2002.

Ministra životního prostředí Miloše Kužvarta oslovila **Margot Wallströmová, členka Evropské komise zodpovědná za životní prostředí, jadernou bezpečnost a civilní ochranu,** a požádala ho, aby se v roce 2002 Česká republika zapojila do **Evropského dne bez aut** a do **Evropského týdne dopravy.**

Na podnět ministra Kužvarta se v lednu 2002 sešli zástupci Ministerstva životního prostředí, Ministerstva zahraničních věcí, Ministerstva dopravy a spojů, Delegace Evropské komise v Praze, Svazu měst a obcí, Zdravých měst, členové samosprávy některých měst (České Budějovice, Hodonín, Kroměříž) a zástupci nevládních organizací. Z této skupiny vznikl **Národní koordinační výbor Evropského dne bez aut.** Národní koordinační výbor se pokusí iniciovat v letošním roce Evropský den bez aut nejméně ve dvou městech České republiky. Členové Národního koordinačního výboru na svém jednání navrhli a schválili text Memoranda, které slouží jako výchozí dokument jednání. **Cílem by mělo být uspořádání Evropského dne bez aut dne 22. září 2002 v nejméně dvou českých městech.** Předpokládá se, že osvětové a propagační akce se zúčastní ministr zahraničních věcí a ministr životního prostředí, dále také vedoucí Delegace Evropské komise v Praze Ramiro Cibrian a další představitelé Evropské komise.

Evropský den bez aut (22. září) patří k významným dnům Evropy, zaměřeným na ochranu životního prostředí. Myšlenka Evropského dne bez aut se rozšířila do všech států EU i do kandidátských zemí. Cílem aktivit, pořádaných v tento den, je upozornit občany na problematiku automobilové dopravy, nabídnout jim alternativu hromadné městské dopravy, probudit aktivní přístup občanů ve spojení s občanskými sdruženími ke svému městu.

V loňském roce v Evropské unii skončil první projekt Evropského dne bez aut, který probíhal v letech 1998 – 2001. Nyní Evropská unie připravila nový projekt, do kterého se také zapojí mnohé kandidátské země. Letošní Evropský den bez aut bude součástí **Evropského týdne zelené dopravy.** V tomto týdnu, který předchází Evropskému dni bez aut, se budou konat propagační a osvětové akce na podporu různých forem udržitelné dopravy (veřejná doprava, cyklistika, zelené stezky apod.). Účast v Evropském týdnu zelené dopravy je přijatelná pro města, která se z rozličných důvodů nemohou připojit k Evropskému dni bez aut, a také umožní zapojení většího množství nevládních organizací.

Charta, dopisy a další informace jsou vystaveny na webových stránkách MŽP (www.env.cz).

(z materiálů tiskového oddělení MŽP)

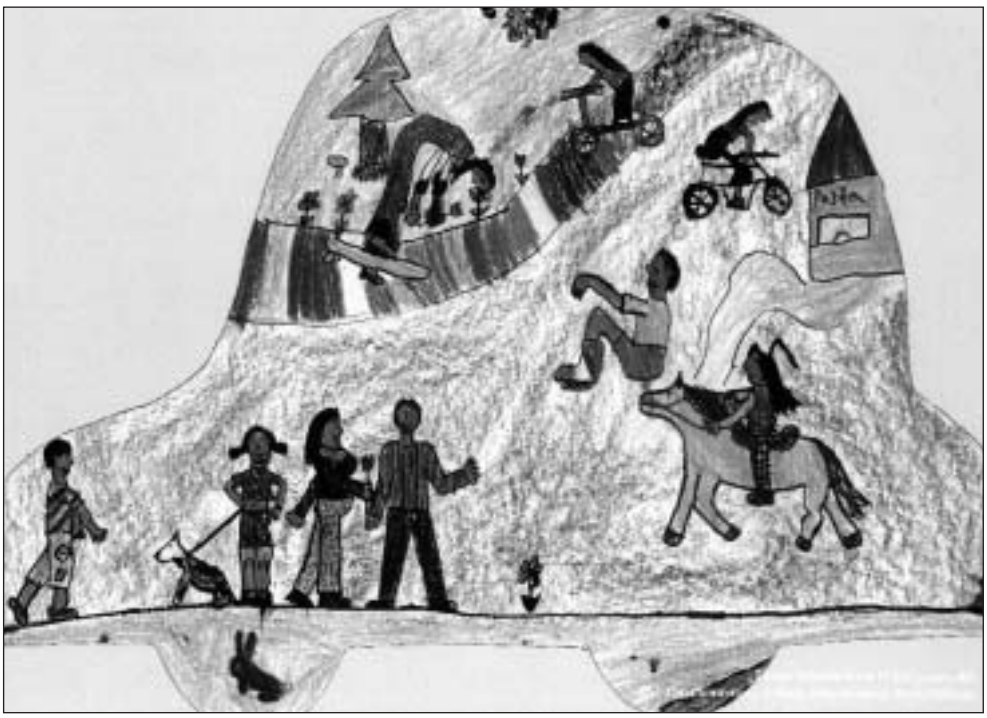

Jedna z dětských kreseb ze soutěže Moje město, moje ulice bez aut, kterou uspořádalo MŽP k loňskému Evropskému dni bez aut. Autorka Diana Schubertová, 9 let.

Výzkumný ústav vodohospodářský T. G. Masaryka v roce 2002

Výzkumný ústav vodohospodářský T.G.M. (VÚV T.G.M) je přímým pokračovatelem Státního ústavu hydrologického, zřízeného v roce 1919 na základě vysoké vědecké úrovně, národního významu i politické pozornosti tradičně věnované hospodaření a nakládání s vodami v českých zemích. S tím, jak se proměňovalo poznání v této oblasti a její vazby na stát, se pozměňoval i obsah činnosti ústavu, jeho organizace i název.

V současné době je VÚV T.G.M. **státní příspěvkovou organizací zřízenou Ministerstvem životního prostředí.** Jeho hlavní působnost se soustřeďuje na výzkumnou, koncepční, odbornou a metodickou činnost, včetně vytváření a provozování informačních systémů, v oblasti ochrany jakosti a množství **povrchových a podzemních vod** a jejich užívání v technických, ekonomických a ostatních souvislostech a ve vzájemných interakcích. Jde o objektivní odbornou službu poskytovanou přednostně pro veřejnou správu, zejména podle vodního zákona, a pro tvorbu a uplatňování státní politiky v oblasti vod. Nově byly aktivity ústavu rozšířeny i o výzkumnou, odbornou a metodickou činnost a vytváření informačních subsystémů pro výkon státní správy v oblastech **nakládání s odpady a integrovaného přístupu k prevenci znečištění životního prostředí.**

Jedna z laboratoří VÚV T.G.M.

V loňském roce totiž proběhla zejména v legislativní oblasti řada událostí, které se nějakým způsobem odrážejí v činnosti ústavu. Jde o **přijetí nových zákonů** – zákona č. 254/2001 Sb., o vodách, č. 274 /2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů, ale také zákona č. 185/2001 Sb., o odpadech a změně některých dalších zákonů, a zákona č. 447/2001 Sb., o obalech. Velký význam má také pokrok v jednáních o připojení k Evropské unii (uzavření kapitoly 22 – životní prostředí) a z toho vyplývající další otázky mezinárodní dělby výzkumné práce či zapojení do Národního programu na podporu orientovaného výzkumu atd. V uvedených souvislostech stěží někoho překvapí, že právě **v roce 2001 přistoupilo Ministerstvo životního prostředí (MŽP) k celkové úpravě zřizovací listiny ústavu.**

Opatřením č. 3/01 MŽP ze dne 15. srpna 2001 bylo **aktualizováno poslání VÚV T.G.M.** na poli výzkumné, koncepční, odborné a metodické činnosti, včetně vytváření a provozování informačních systémů v oblasti:

- ochrany množství a jakosti povrchových a podzemních vod,
- nakládání s odpady,
- integrovaného přístupu k prevenci znečištění životního prostředí.

Pouhý výčet činností ve zřizovací listině ústavu má nyní **45 samostatných bodů,** z nichž některé jsou ještě dále rozdělené. K tradičním činnostem tak přibývají nové nebo nově formulované, především v oblasti odpadů. Plnění úkolů na úseku výzkumu i podpory státní i veřejné správy odpovídá organizační a územní členění ústavu. Veškeré aktivity jsou zabezpečovány pěti sekcemi a pobočkami v Brně a Ostravě, které vyvíjejí svou činnost v rámci právní subjektivity VÚV T.G.M.

S personální kapacitou, limitovanou od roku 2002 až **370 pracovníky,** řeší kolem **150 různě rozsáhlých úkolů** v celkovém objemu výkonů až **200 mil. Kč.** Prioritně řeší úkoly zadávané Ministerstvem životního prostředí. Dalšími zadavateli prací jsou ostatní resorty, organizační složky státu, nové kraje, grantové agentury a další partneři z domova i zahraničí.

Odborný potenciál VÚV T.G.M. dobře ilustruje vzdělanostní struktura zaměstnanců (52,5 % pracovníků s vysokoškolským a 43,5 % se středoškolským vzděláním). Nezbytné kontakty s odbornou veřejností zajišťuje také angažovanost pracovníků VÚV v pedagogické činnosti na vysokých školách (Přírodovědecká fakulta UK, ČVUT, Česká zemědělská univerzita, Ostravská univerzita, Technická univerzita – VŠB, Mendelova zemědělská a lesnická univerzita) a v řadě renomovaných národních i mezinárodních grémií. Svou činnost dokládá VÚV T.G.M. každoroční výroční zprávou, kde je možno získat podrobnější informace obdobně jako na webových stránkách ústavu na adrese **www.vuv.cz.**

Následující podrobnější popis zaměření jednotlivých odborných útvarů vytváří rámcový přehled o rozsahu a směrech činnosti VÚV T.G.M.

Sekce hydrauliky, hydrologie a hydrogeologie

Sekce se zabývá odborným řešením úloh z oblasti hydrologie a hydrauliky povrchových a podzemních vod. Je zaměřena na otázky kvantifikace vodních zdrojů, na studium pohybu vody v přírodním i umělém prostředí, na rozvoj a aplikaci metod měření a sledování parametrů pohybu vody v tocích, nádržích i horninovém prostředí i na problematiku hydroekologie. Pracovníci sekce mají odbornou gesci nad směrni-

cemi Rady 80/68/EHS (nebezpečné látky v podzemních vodách) a 91/676/EHS (nitrátová směrnice).

Oddělení hydrauliky zajišťuje hydraulický výzkum vodních toků i vodohospodářských děl, sledování a modelování transportu polutantů plaveninami a resuspendovanými sedimenty, studie pro stanovení minimálních ekologických průtoků na tocích a zabývá se i výzkumem ledových jevů a vlivem teplotního režimu vodních toků a nádrží na kvalitu vody. Pro modelování se využívají jak matematické, tak fyzikální modely (hydraulická a aerodynamická laboratoř).

Oddělení hydrologie se zabývá sledováním oběhu povrchových a podzemních vod, včetně hodnocení dlouhodobého vývoje a vlivu antropogenních změn, rozvojem metod hydrologické bilance, zkoumáním extrémních hydrologických jevů (povodně a období sucha). Provádí hydrometrická měření, vodoměrná pozorování a zpracování hydrologických podkladů zejména pro obnovu vodních složek krajiny porušené antropogenní činností, včetně zatápění zbytkových jam hnědouhelných dolů. Spolupracuje na projektech rekultivace a revitalizace vodních toků i krajiny i na projektech směřujících ke zlepšení kvality vody ve vodních tocích.

Oddělení hydrogeologie řeší problematiku hodnocení stavu podzemních vod, a to jak z hlediska množství, tak jakosti. Velká pozornost je věnována ochraně povrchových a podzemních vod před plošným znečištěním, návrhům koncepcí a nástrojů ochrany podzemních vod v ČR, problematice starých ekologických zátěží a expertní a vyjadřovací činnosti v oblasti aplikované hydrogeologie. V současné době je velká část projektů věnována implementaci směrnic Evropských společenství (ES) v oblasti vody.

Sekce jakosti vod a ochrany ekosystémů

Činnost sekce se soustřeďuje především na procesy probíhající v hydrosféře z hlediska fyzikálních, chemických a biologických charakteristik. Činnost jednotlivých odborných pracovišť sekce se zaměřuje na výzkum a hodnocení vlivů a důsledků antropogenních faktorů na vody v uzavřeném přirozeném oběhu s dopady na přírodní a krajinné systémy. Odborné řešení problematiky hydrosféry je zajišťováno v jednotlivých **specializovaných odděleních,** která splňují veškeré požadavky na kvalifikované řešení složitých vědecko-výzkumných úkolů. Kromě výzkumné činnosti sekce se nemalý podíl prací zaměřuje na podporu státních vodohospodářských orgánů a významné jsou také rozvojové a výzkumné činnosti ochrany ekosystémů, nezbytné pro vytváření podmínek vstupu do Evropské unie. Řešení většiny úkolů je podmíněno laboratorním zázemím se zavedeným vnitřním systémem řízení jakosti. Laboratoře se pravidelně účastní mezilaboratorních porovnávacích zkoušek doma i v zahraničí, jsou pověřovány také přípravou a distribucí vzorků pro tyto zkoušky.

Oddělení hydrochemie díky špičkovému vybavení provádí anorganické i organické analýzy všech typů vod i pevných materiálů. Oddělení tradičně spolupracuje s řešiteli výzkumných projektů a zajišťuje pro ně chemické analýzy. Jako příklad lze uvést Projekt Labe, Vliv jaderných elektráren na životní prostředí a řadu dalších.

Činnost **oddělení hydrobiologie** je zaměřena na problematiku biologických složek ekosystémů vod a jejich analýzy a posuzování dopadu antropogenních faktorů na biocenózy povrchových vod. V oddělení je také řešena problematika ichtyologie z hlediska jakosti vody a stavu vodních ekosystémů. Trvalým úkolem, jehož výstupy mají těsnou vazbu na požadavky legislativy ČR a směrnice ES, je „Vývoj, zavádění a prověřování aplikace metod pro sledování hydrosféry“. V rámci úkolu je rovněž pravidelně vydáván Zpravodaj pro hydroanalytické laboratoře.

Oddělení radioekologie v součinnosti s Referenční laboratoří pro měření radioaktivity vody a dalších složek životního prostředí zpracovává komplexní studie zaměřené na transport radioaktivních látek v hydrosféře, např. ve vazbě na sledování výskytu a trendů změn obsahu radioaktivních látek v okolí dokončované elektrárny Temelín. Další studie se zabývají výskytem a účinností technologií úpravy pro snížení obsahu radioaktivních látek ve zdrojích vod aj. Oddělení též úzce spolupracuje s Radiační monitorovací sítí v působnosti Státního ústavu radiační ochrany a Státního úřadu pro jadernou bezpečnost. Do činnosti oddělení spadá také dlouhodobé sledování atmosférické depozice ovlivňující životní prostředí nutrienty, těžkými kovy a tritiem.

Základním úkolem **oddělení mikrobiologie** je především laboratorní činnost spočívající ve sledování jakosti všech typů vod a kalů a jejich zdravotní nezávadnosti. Nedílnou součástí činnosti oddělení je konzultační a poradenská činnost v oboru mikrobiologie vody, včetně posuzování norem, metod stanovení mikrobiologických ukazatelů, jakosti práce v mikrobiologické laboratoři, výběru parametrů a způsobu hodnocení výsledků apod.

Celkový pohled na budovy VÚV T.G.M.

Oddělení **ekologie a ochrany ekosystémů** bylo zřízeno v průběhu roku 2000. Činnost oddělení nespočívá takovou měrou na standardizovaných laboratorních metodách jako u ostatních oddělení, ale především v koordinaci a řízení výzkumných úkolů zaměřených na výzkum a hodnocení vlivů a důsledků antropogenních aktivit na vody v širších ekologických souvislostech. Příkladem může být např. klasifikace vod z hlediska možnosti trvalého výskytu ryb a stanovení jejich úseků podle požadavků směrnice Rady 78/659/EEC („rybí směrnice“) aj.

Sekce ochrany vod a informatiky

Zaměření sekce, které lze rozdělit do čtyř oblastí, má z větší části charakter trvalých činností pro podporu výkonu státní správy. Sekce se významně podílí na přípravě nové vodohospodářské legislativy, přiměřeně i na přípravě našeho vstupu do Evropské unie.

V oblasti vodohospodářského bilancování a plánování se připravují návrhy koncepce systému vodohospodářského plánování a související institucionální reformy. Na základě legislativy platící do 31. 12. 2001 se také vytvářela státní vodohospodářská bilance a metody jejího zpracování. V souvislosti s novým zákonem o vodách dochází v tomto směru ke změně zaměření na souhrnnou vodní bilanci.

V oblasti ochrany jakosti vod je činnost zaměřena především na globální hodnocení stavu a vývoje jakosti povrchových vod v ČR, vyhledávání kritických lokalit na tocích a lokalit s nepříznivými trendy, včetně příčin těchto nepříznivých stavů.

V oblasti informatiky a zpracování informací je cílem činnosti shromažďovat, analyzovat, poskytovat a publikovat vybrané souhrnné informace o vodách ČR, a to jak prostřednictvím specializovaných publikací a zpráv, tak i jejich zpřístupněním v prostředí internetu a v Hydroekologickém informačním systému VÚV T.G.M. Dále se zabezpečuje aktualizace vrstvy vodních toků a hydrologického členění a vrstvy ochranných pásem vodních zdrojů při digitalizaci základní vodohospodářské mapy. Náleží sem též metodika tvorby kartografických výstupů z digitálních podkladů, integrace dat z dálkového průzkumu Země pro informační zabezpečení péče o vybrané složky životního prostředí a integrace informací o skládkách, zařízeních a starých zátěžích s hodnocením jejich rizikovosti a vlivu na životní prostředí.

V oblasti vodohospodářské legislativy a ekonomiky jsou řešeny především technické problémy spojené s transpozicí komunitární legislativy do připravované novely nařízení vlády ČR č. 82/1999 Sb., kterým se stanoví ukazatele a hodnoty přípustného stupně znečištění vod. Řeší se i některé ekonomické problémy spojené s novým vodním zákonem a metodické, analytické a koncepční problémy věcně usměrňovaných cen vodného a stočného.

Sekce technologie vody

Sekce se zabývá odborným řešením úloh z oblasti úpravy pitných vod a technologiemi čištění odpadních vod a též souvisejícími problematikami (technika vzorkování povrchových, pitných a odpadních vod, analytika odpadních vod a kalů, technologické pokusy). Kromě toho řeší z odborného hlediska úlohy související se sběrem, zpracováním a verifikací údajů o zdrojích znečištění vod povrchových a zdrojích vod pro výrobu pitné vody.

Činnost **oddělení vodárenství** je zaměřena na aplikovaný výzkum v oblasti optimalizace a intenzifikace procesů úpravy a dopravy pitných vod. To představuje navrhování vhodných technologických postupů úpravy vody z povrchových a podzemních zdrojů, posuzování a kontrolu technologií úpravy vody a zavádění nových a modifikovaných technologií, sběr, zpracování a verifikaci informací o stavu jakosti pitné vody v zásobování veřejnými vodovody. Dále jsou zpracovávány podklady a návrhy pro normativní opatření, metodické návody a též expertní posudky v oboru. Oddělení se například zabývá zpracováním podkladů pro rozdělení povrchové vody podle daných ukazatelů do tří kategorií A1, A2 a A3, jak požadují směrnice Rady 75/440/EHS o požadované jakosti povrchové vody určené pro odběr vody v členských státech a nový zákon o vodovodech a kanalizacích a jeho prováděcí vyhláška.

Oddělení **odpadních vod** řeší úkoly zaměřené na posuzování návrhů a zavádění technologií čištění odpadních vod, dále na optimalizaci a intenzifikaci těchto technologických procesů, také na sběr, zpracování a verifikaci informací o odkanalizování obcí a vybavení komunálních ČOV a o zdrojích znečištění odpadními vodami (městskými i průmyslovými) a na vyhodnocování komplexního vlivu znečištění. Také toto oddělení zpracovává podklady a návrhy pro normativní opatření a metodické návody v oboru a expertní posudky v oblasti technologie čištění odpadních vod. V rámci několika státních úkolů jsou zpracovávány podklady pro výběr nejlepších dostupných technologií v duchu Rámcové směrnice pro vodní politiku ES.

Oddělení odběrů a zpracování vzorků slouží jako servis pro ostatní oddělení sekce i pro jiná pracoviště ústavu. Činnost oddělení je zaměřena na sledování a hodnocení jakosti a množství odpadních vod, odběry vzorků pitných, povrchových a odpadních vod, odběry vzorků kalů a odpadů, základní laboratorní testy a technologické rozbory pitných, povrchových a odpadních vod, kalů a odpadů, na ověřování funkce čistírenských zařízení a materiálů formou poloprovozních pokusů a testů, na testování materiálů určených k úpravě vody a testování látek z hlediska jejich vlivu na životní prostředí. Oddělení se zabývá např. monitoringem údajů nezbytných pro implementaci „rybí směrnice“ ES.

Pobočka Brno

Brněnská pobočka zaměřuje svou výzkumnou, koncepční a odbornou činnost zejména na ochranu jakosti a množství povrchových a podzemních vod, včetně jejich ekosystémů a jejich racionálního užívání. Laboratorní zázemí těchto činností, ale i některé samostatné úkoly, speciální analytický servis a expertní práce zajišťují laboratoře pobočky. V současné době se rozvíjí i práce související s problematikou hospodaření s odpady. Veškeré činnosti jsou zajišťovány v odděleních

- hospodaření s vodou,
- jakosti vod,
- laboratoří,
- provozu a informatiky.

Převážná část pracovní náplně pobočky je soustředěna do úkolů pro MŽP. Jde např. o úkoly ***Projekt Morava III*** či ***Predikční modely říčních ekosystémů,*** které řeší komplexně problematiku ochrany vod a říčních ekosystémů s cílem zlepšit jejich kvalitu a přirozenou funkci v krajině. To zahrnuje především efektivní hodnocení a návrhy na snižování negativního vlivu bodových a plošných zdrojů znečištění na stav povrchových a podzemních vod, obnovu funkce mokřadů, říční nivy apod. tak, aby byly postupně dosaženy příslušné národní i evropské standardy. Dále se práce zaměřují na úkoly řešící v souladu se směrnicemi ES optimalizaci ochrany před povodněmi, systém vodohospodářského plánování, sběru a zpracování dat, registr vodních zdrojů ČR a prosazování vodní politiky do praxe vodoprávních úřadů.

Středisko pobočky (Focal Point) zajišťuje pro mezinárodní aktivity v povodí Moravy odbornou a výzkumnou podporu účasti ČR v Mezinárodní komisi pro ochranu Dunaje, a to aktivním působením v několika pracovních skupinách komise (emisní, monitoring a laboratorní management, ekologická), dále v programu sledování sedimentů, v interkalibračních programech apod. Řadou činností se pobočka rovněž podílí na zajišťování prací pro sledování a hodnocení hraničních vod s Rakouskem a Slovenskem.

Významným způsobem se pobočka účastní na vývoji metodiky evropského systému hodnocení ekologického stavu toku (směrnice 2000/60/ES) s užitím makrozoobentosu a dalších biologických prvků. Tato problematika se řeší v mezinárodních projektech AQEM a STAR v rámci 5. rámcového programu Evropské unie.

Z regionální problematiky je významným úkolem pobočky např. studie vodního díla Nové Mlýny s dlouhodobým zhodnocením jeho vlivu na danou oblast v povodí Dyje.

Pobočka Ostrava

Činnost pobočky se zaměřuje zejména na výzkum změn jakosti vod v tocích a nádržích **povodí řeky Odry,** hodnocení a prognózování trendů těchto změn, nové technologie čištění odpadních vod a hospodaření s vodou. V rámci pobočky jsou prováděny též chemické, biologické, mikrobiologické a bakteriologické rozbory pitných, povrchových a odpadních vod a testy akutní a chronické toxicity, včetně stanovení toxického rizika znečištění povrchových vod. Pobočka rovněž zajišťuje poradenskou a konzultační činnost v oblasti analytiky vod a metodické řízení hydroanalytických laboratoří v oblasti toxicity a biodegradability.

Ostravská pobočka VÚV T.G.M. je tvořena pěti vzájemně kooperujícími pracovišti:

- oddělení jakosti a hospodaření s vodou,
- oddělení odpadů a ochrany vod,
- oddělení chemických analýz a postupů,
- oddělení biologických analýz a biotechnologií,
- oddělení informatiky a provozu.

Jejich hlavní pracovní náplní je v současné době návrh koncepce ochrany a tvorby životního prostředí na úseku vod a obnovení přirozeného ekosystému v povodí řeky Odry. V souladu se státní politikou životního prostředí ČR je tato činnost zajišťována prostřednictvím ***Projektu Odra II.*** Cílem projektu rozvrženého na období 1998 – 2002 je dokončení komplexního posouzení stavu ochrany vod v povodí řeky Odry. To zahrnuje vyhodnocení hydrochemických a hydrobiologických ukazatelů jakosti vod, včetně ekotoxikologických šetření i hodnocení vlivů zdrojů znečištění ve vztahu k příslušným národním standardům a standardům ES. Dalším cílem projektu je specifikace požadavků vyplývajících z Rámcové směrnice pro vodní politiku ES a příprava podkladů pro zpracování plánu řízení povodí řeky Odry.

Pokračuje též řešení úkolu ***Implementace směrnic ES o nebezpečných látkách ve vodách ve vazbě ke znečištění z průmyslových zdrojů*** i podpora účasti ČR v Mezinárodní komisi pro ochranu Odry před znečištěním. Pracovníci pobočky se podílejí rovněž na řešení dílčích částí řady úkolů ve spolupráci s ostatními sekcemi ústavu, a to v oblasti vod i odpadového hospodářství.

Centrum pro hospodaření s odpady

Vzniklo od **1. září 2001** jako zázemí pro státní a veřejnou správu pro odpady. Široká škála činnosti tohoto centra zahrnuje problematiku odpadů, čistírenských kalů, PCB/PCT, vodní dopravy v odpadovém hospodářství, evidence i odpovídající legislativy. Vzhledem k tomu, že v tomto případě jde o problematiku ve VÚV T.G.M. zcela novou, je jí věnován samostatný podrobný článek v tomto čísle (viz str. 26).

ASLAB Středisko pro posuzování způsobilosti laboratoří

Při VÚV T.G.M. působí též ASLAB Středisko pro posuzování způsobilosti laboratoří, jehož hlavní náplň zahrnuje především tři základní oblasti:

ASLAB **posuzuje odbornou způsobilost laboratoří** podle normy ČSN EN ISO/IEC 17 025 „Všeobecné požadavky na způsobilost zkušebních a kalibračních laboratoří“, včetně odběru vzorků, pokud jsou součástí zkoušky. Po úspěšném posouzení vydává ASLAB laboratoři Osvědčení o správné činnosti laboratoře. V příloze osvědčení jsou uvedeny pracovní postupy, které byly úspěšně posouzeny.

Mezilaboratorní porovnávání zkoušek (MPZ) analýz v oblasti životního prostředí jsou organizována pro chemické a radiochemické, mikrobiologické a hydrobiologické analýzy, pro testy toxicity a stanovení biodegradability v následujících matricích: pitné, povrchové a odpadní vody, dále zeminy, výluhy odpadů, kaly a nově i ovzduší a oleje (stanovení PCB). Po skončení každého běhu MPZ obdrží laboratoř Osvědčení o účasti v mezilaboratorním porovnávání zkoušek. V příloze osvědčení jsou uvedeny ukazatele, ve kterých laboratoř dosáhla uspokojivých výsledků.

Vykonává též funkci **Národního inspekčního orgánu správné laboratorní praxe** pro testování chemických látek a chemických přípravků, pesticidů

a kosmetických přípravků. Kontroluje dodržování podmínek, za kterých se plánují, kontrolují, zaznamenávají, předkládají a archivují jejich neklinické studie bezpečnosti.

Významnou složkou činnosti ústavu je i oblast získávání, uchovávání a šíření vědeckotechnických informací. Informační gesce **střediska VTEI** je velmi rozsáhlá a sleduje širokou škálu informačních pramenů týkajících se hydrosféry (hydrometeorologie, hydrologie, hydrotechniky, jakosti vody, včetně analýzy a monitorování znečištění, ochrany vod před znečištěním, úpravy vody pitné, čištění odpadních vod, ekonomiky a řízení vodního hospodářství, kalové problematiky). Středisko vykonává v současné době knihovnickou, bibliografickou, dokumentografickou a rešeršní činnost.

Významnou složkou informací je vlastní dokumentace. Dokumentační kartotéka ústavu, která je základem informační a rešeršní služby, má dnes přes 200 000 dokumentačních záznamů a tvoří databázi ***Vodohospodářských informací*** – anotované záznamy vodohospodářské tuzemské a zahraniční literatury. Výstupem z této databáze je ročenka ***Hydrologická bibliografie,*** představující publikační produkci pracovníků všech oborů vodního hospodářství v České republice za kalendářní rok.

Dalším prostředkem šíření informací o výsledcích výzkumu je ediční činnost. Kromě časopisu ***Vodohospodářské technicko-ekonomické informace (VTEI),*** který v současné podobě vychází již 4. rokem jako příloha Vodního hospodářství, zabezpečuje redakce též vydávání neperiodických publikací, které přinášejí obsáhlejší informace o výsledcích výzkumu.

V řadě ***Práce a studie,*** která vychází od roku 1926, bylo dosud vydáno téměř 200 monografií, které se zaměřují především na práce základního výzkumu. V řadě ***Výzkum pro praxi,*** založené v roce 1979, pak více než 40 svazků informuje především o těch výsledcích výzkumu, které je možno rychle aplikovat v praxi. Zásadní informace o výsledcích ústavu přináší každoročně ***Výroční zpráva*** a kromě ní vydává ústav informační materiály k některým nejzávažnějším výzkumným projektům.

Odborná veřejnost se setkává s VÚV T.G.M. a jeho pracovníky také na specializovaných seminářích, školeních a při dalších akcích.

Do budoucna je nutno nalézt vyváženou cestu a spojnici mezi tradicemi a perspektivami ústavu. Řešení této nelehké otázky v následujících několika letech se bude odvíjet od vyvážení tří rozhodujících proporcí:

- mezi výzkumnou činností a ostatními službami veřejného charakteru,
- mezi tradičními směry činností zaměřenými na oblast vod a rozšiřováním záběru na odpady a další oblasti řešení problémů životního prostředí,
- a konečně udržováním dobré organizační i finanční kondice v kontextu existujících a do budoucna uvažovaných podmínek pro financování a fungování veřejnoprávních institucí.

(zpracováno na základě materiálů jednotlivých útvarů VÚV T.G.M.)

Centrum pro hospodaření s odpady

V loňském roce učinilo MŽP zásadní rozhodnutí v oblasti odpadů – informativní, odborné a výzkumné zázemí pro státní a veřejnou správu pro odpady se vytváří ve Výzkumném ústavu vodohospodářském T.G.M. Navazuje se tak na dosavadní činnosti v této instituci i v Českém ekologickém ústavu. Důraz kladený nyní ve VÚV T.G.M. na oblast odpadů a podtržený od 1. září 2001 mj. právě zřízením Centra pro hospodaření s odpady (CeHO) znamená definitivní nakročení směrem k dalším oblastem ochrany životního prostředí.

Bylo by nesprávné tvrdit, že VÚV T.G.M. se odpady, především odpadními vodami, dosud nezabýval. Nicméně projekt Centra ve VÚV T.G.M. je svým způsobem ojedinělý. Přestože základní předpoklady existují, bude nutno vynaložit soustředěné úsilí Ministerstva životního prostředí i VÚV T.G.M. při skloubení finančních, personálních, odborných, technických a materiálních podmínek rozvoje Centra, a to vše v čase i prostoru (kapacity Centra by měly být rovněž součástí poboček VÚV T.G.M. v Brně a Ostravě). Centrum by mělo do několika let tvořit až čtvrtinu odborné kapacity ústavu.

Působnost CeHO je konkrétně postavena na následujících okruzích činností:

- vytváření odborného a informačního zázemí pro řídicí a rozhodovací činnost odboru odpadů MŽP a ostatních orgánů státní správy v oblasti odpadového hospodářství,
- příprava podkladů návrhů změn legislativy v závislosti na vývoji odpadového hospodářství v EU i tuzemsku, na požadavcích směrnic EU a poznatcích vyplývajících z výzkumu a praxe,
- zpracování podkladů a návrhů pro normativní opatření a metodické pokyny,
- sledování celého procesu nakládání s odpady, prosazování prevence vzniku a minimalizace odpadů, prosazování nových směrů vyplývajících z legislativních změn,
- vytváření podpůrných mechanismů pro prosazování principů ochrany zdraví a životního prostředí v celém cyklu nakládání s odpady,
- sběr, zpracování a verifikace informací o odpadech, včetně zařízení,
- posuzování návrhů technologických procesů zpracování odpadů,
- odborná gesce nad plněním úkolů v rámci procesu aproximace, které vyplývají pro CeHO VÚV T.G.M. ze směrnic platných v EU pro odpady.

Činnost, kterou CeHO vykonává v rámci právní subjektivity VÚV T.G.M., zabezpečuje pět oddělení, jejichž stručná charakteristika napoví více o šíři činnosti tohoto útvaru.

Oddělení přípravy a zpracování dat zajišťuje relevantní, přesné a úplné, dostupné a srovnatelné

údaje o produkci, využívání a odstraňování odpadů a informace o zařízeních pro úpravu, využívání a zneškodňování odpadů. V Informačním systému o odpadech jsou údaje od roku 1994. Rámec rozsahu údajů je dán platnou legislativou pro příslušné časové období. Na základě těchto údajů a ve spolupráci především s oddělením podpory strategie a plánů odpadového hospodářství zajišťuje též informační podporu veřejné správy, oborových subjektů a poskytuje služby veřejnosti. Dále se pracovníci oddělení spolupodílejí na vývoji nového Informačního systému v souvislosti s přijetím zákonů č. 185/2001 Sb. a č. 477/2001 Sb. a souvisejících právních přepisů. V rámci efektivního zpřístupňování informací o odpadovém hospodářství zajišťují prezentaci a aktualizaci webových stránek CeHO.

Oddělení informační podpory je v současnosti jediným pracovištěm, které vytváří a zpřístupňuje specializovaný fond odborných primárních a sekundárních informací pro obor hospodaření s odpady v ČR a poskytuje služby v rámci své informační gesce, včetně environmentální politiky v oblasti odpadového hospodářství.

Oddělení buduje vlastní databáze:

- RESERS – bibliografická anotovaná databáze článků z odborných zahraničních i tuzemských časopisů a sborníků
- Katalog knihovny – katalog publikací ve fondu Centra pro hospodaření s odpady
- EKOAKCE – referenční databáze informací o odborných akcích s tematikou životního prostředí, konaných v ČR i v zahraničí
- Normy ze ŽP – plnotextová databáze norem ze životního prostředí
- Projekty ostatních resortů k ŽP – bibliografická databáze projektů s tematikou životního prostředí, financovaných z rozpočtu ostatních resortů (kromě MŽP)
- Předpisy ES – databáze platných předpisů ES od roku 1991.

V rámci spolupráce Poradního sboru pro veřejné informační služby knihoven a informačních středisek resortu MŽP se podílí na zpracování řady dalších databází, poskytuje odborné poradensko-konzultační služby v informační problematice odpadového hospodářství a vykonává též publikační a propagační činnost.

Oddělení vybraných odpadů se zabývá základními okruhy činností – vybranými výrobky a vybranými odpady ve smyslu zákona o odpadech č. 185/2001 Sb., včetně problematiky biodegradabilních odpadů a využití odpadů k rekultivacím a stavbám.

Společně s oddělením technické podpory zabezpečuje proces inventarizace zařízení s obsahem PCB. Zpracovává metodické postupy související s konečným odstraněním PCB z prostředí. Oblast kalů z ČOV je pokryta výzkumem metod snižování škodlivých látek v čistírenských kalech, řešením problematiky využívání kalů, otázek stabilizace a hygienického zabezpečení čistírenských kalů. Velmi úzká spolupráce s oddělením technické podpory je rovněž v oblasti evidence PCB a ČOV kalů. Připravuje metodické postupy a hodnocení technologií, návrhy a posuzování variant úpravy čistírenských kalů a aplikace kalů v zemědělství (společné řešení s pobočkou Ostrava). S využitím kalů souvisí i široká oblast využití odpadů při rekultivaci krajiny, stavbách apod. Další část oddělení se zabývá povinnostmi při nakládání s dalšími vybranými výrobky a odpady dle části čtvrté zákona č.185/2001 Sb., v celém životním cyklu, a problematikou biodegradabilních odpadů.

Oddělení podpory strategie a plánů odpadového hospodářství poskytuje z celostátní databáze ISO podklady o produkci a nakládání s odpady a o zařízeních (v současnosti zatím bez PCB a ČOV kalů; údaje o kalech, resp. PCB, poskytuje rovněž oddělení vybraných odpadů v rámci své působnosti). Zpracovává koncepční materiály pro nakládání s odpady - podklady pro koncepce a plány ČR a krajů aj. Centrum podporuje výkon funkce ohniskového bodu Basilejské úmluvy, vede evidenci pohybu odpadů přes hranice ČR a podává sekretariátu Basilejské úmluvy hlášení. Účastní se práce technických skupin zřizovaných mezinárodními organizacemi BÚ, OECD a EU, a to poskytováním podkladů, zpracováním požadovaných zpráv a účastí na přípravě návrhů technických směrnic, zejména ke kontrole pohybu odpadů přes hranice států. Zajišťuje spolupráci s Evropskou kanceláří IPPC (EIPPCB) na přípravě BREF na spalování odpadů a na zpracování odpadů a spolupracuje při jejich uplatňování v ČR. Zpracovává příslušné kapitoly za problematiku odpadů do Zprávy o životním prostředí ČR a Statistické ročenky životního prostředí ČR. V rámci oddělení je řešena rovněž problematika obalových materiálů.

Mezi stěžejní oblasti činnosti **oddělení technické podpory** patří odborná gesce nad plněním úkolů vyplývajících z požadavků směrnic Rady EU (a dalších dokumentů) o odpadu, o nebezpečném odpadu, o skládkách a odpadech z PVC. Do náplně oddělení patří oblast analytiky odpadů (výzkum, vývoj, zavádění analytických metod pro hodnocení odpadů, hodnocení vlastností odpadů a jejich stability, hodnocení úprav a výzkum metod snižování obsahu škodlivých látek v odpadech), včetně metodického vedení referenčních laboratoří pro kaly z ČOV aplikované na zemědělskou půdu, pro hodnocení odpadů pro různé způsoby nakládání a pro analytiku PCB. Zabývá se též technologiemi v odpadovém hospodářství (výzkum, vývoj, uplatňování a hodnocení technologických metod úprav odpadů s důrazem na jejich využívání), výzkumem v oblasti předcházení vzniku a minimalizace odpadů s využitím zpracovaných Best Techniques Documents (BREFs), tvorbou a provozem databáze technologií úprav odpadů a kalů z ČOV a provádí evidenci zařízení a látek s obsahem PCB a evidenci kalů z ČOV aplikovaných na zemědělskou půdu.

Důležitou a nedílnou součástí činnosti jednotlivých oddělení je poskytování informací odborné veřejnosti a spoluúčast na vzdělávání v oboru své činnosti. Odborné činnosti jednotlivých oddělení jsou úzce vzájemně propojeny s předpokládanou soustavnou interakcí.

Společně s nárůstem personálního obsazení centra bude rozšiřována i činnost tak, aby postupně pokrývala celou oblast odpadové problematiky.

Ing. Dagmar Sirotková
CeHO VÚV T.G.M.

Dokument „Mnoho hlasů“ oceněn na Slovensku

Motto: Občanské iniciativy jako třetí síla ve společnosti – ani trh, ani stát. Tam kde nesou lidé následky nějakého rozhodnutí, měli by být součástí procesu, kterým se takové rozhodnutí připravuje. Společnost není redukovatelná na stát a trh.

Na VIII. ročníku Mezinárodního festivalu filmů, televizních programů a videoprogramů s tematikou ochrany a tvorby životního prostředí – **ENVIROFILM´2002,** který se konal od 7. do 11. května 2002 v Banské Bystrici, získal I. cenu v kategorii zpravodajských a publicistických pořadů snímek režiséra Tomáše Škrdlanta **„Mnoho hlasů“.**
Dokumentární film mapuje na konkrétních kauzách posledních let typické občanské aktivity a jejich souboj s tržní a politickou mocí.
Pořad vznikl ve spolupráci České televize a Ministerstva životního prostředí a volně navazuje na téma započaté v dokumentu „Ekohistorie“, který na loňském ročníku festivalu ENVIROFILM 2001 získal Cenu generálního ředitele Slovenské agentury životního prostředí.

Cenu převzala za MŽP Jitka Radová (vpravo) spolu s vedoucím tvůrčí skupiny ČT Karlem Dvořákem (uprostřed) od ministra životního prostředí SR László Miklóse a předsedkyně poroty Kateřiny Javorské (vlevo).
Foto: Vlado Haviar

Zpravodaj MŽP vydává Ministerstvo životního prostředí, Vršovická 65, 100 10 Praha 10-Vršovice, tel.: 02/6712 2549 • Odpovědná redaktorka RNDr. Jana Plamínková, tel.: 02/51 81 73 02, e-mail: jplaminkova@quick.cz • Administrace a objednávky SEVT a. s., Pekařova 4, 181 06 Praha 8-Bohnice, tel.: 02/855 17 11, fax 02/855 34 22, e-mail: sevt@sevt.cz • Roční předplatné Věstník&Zpravodaj MŽP s přílohou EIA 500,– Kč • Sazba: Informica, vytiskla Tiskárna PeMa, Praha • Vychází 12× ročně • Číslo 6/2002 předáno do tisku 2. 5. 2002.
ISSN – tištěná verze 0862-9005